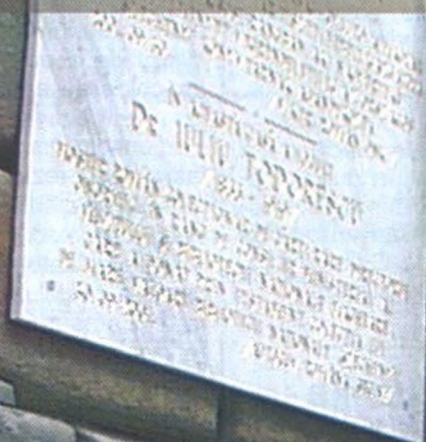

5068
VINERI 5 OCTOMBRIE 2001 · ANUL LI NR. 40

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

În amintirea marelui bibliofil

Statele au obligația să se ocupe cu minoritățile

Nimic nou sub soare!

CALENDAR ORTODOX

- 8 octombrie, luni — Cuv. Pelaghia; Sf. Taisia.
 9 octombrie, marți — † Sf. Ap. Iacob al lui Alfeu; Cuv. Andronic și Atanasia.
 10 octombrie, miercuri — † Sf. Mc. Evlampie și Evlampia, sora lui și Teofil Mărturisitorul.
 11 octombrie, joi — Sf. Ap. Filip, unul din cei 7 diaconi; Cuv. Teofan Mărturisitorul.
 12 octombrie, vineri — Sf. Mc. Prov, Tarah și Andronic; Sf. Cosma, episcopul Maiumei.
 13 octombrie, sîmbătă — Sf. Mc. Carp, Papil și Agatador.
 14 octombrie, duminică — † Cuv. Parascheva; Sf. Mc. Nazarie, Ghervasie, Protasie, Chelsie, Silvan și Petru. Duminică a 21-a după Rusalii (a Sf. Părinți de la Sinodul VII Ecumenic).

AGENDĂ

8 octombrie

1992 — s-a deschis, la Budapesta, *Centrul Cultural al României*, moment care a fost precedat, la 1 octombrie, de deschiderea *Centrului Cultural al Ungariei* la București. La ceremonie au luat parte cei doi miniștri ai culturii Ludovic Spiess și Andrásfalvy Bertalan.
 1994 — s-a stins din viață, la Giula, pictorița de origine română Rozalia Koszta.

10 octombrie

1813 — s-a născut compozitorul italian *Giuseppe Verdi*. Cele mai cunoscute opere ale lui Verdi: „Rigoletto”, „La Traviata”, „Don Carlos”, „Aida”.
 1968 — săptămînalul „Gazeta literară” își schimbă denumirea în „România literară”.

11 octombrie

1875 — s-a născut, la Brașov, poetul *Ștefan Octavian Iosif*.
 1914 — Urcarea pe tron a regelui *Ferdinand I*, nepotul și succesorul lui Carol I. În timpul lui Ferdinand s-a constituit România Mare.

12 octombrie

1492 — Cristofor Columb a debarcat pentru prima oară în *Lumea Nouă*. Echipajul lui a ajuns la Bahamas după o călătorie de 33 de zile din Insulele Canare.
 1882 — s-a stins din viață, la Sankt-Petersburg, *Gheorghe Pomuț*.
 1935 — s-a născut *Luciano Pavarotti*, tenor italian de renume mondial.

13 octombrie

1672 — s-a născut *Maria Brîncoveanu*, soția lui Constantin Brîncoveanu, marele domn al Țării Românești, mamă a 11 copii. Doamnei Maria i-a fost dat să trăiască cea mai cumplită tragedie: i-a fost dat să afle cutremurătoarea veste a uciderii sălbatice a soțului, a celor patru fii și a ginerelui ei.
 1884 — s-a născut poetul și prozatorul *Vasile Voiculescu*.

14 octombrie

1761 — Maniu Micu Clain se călugărește, primind numele monahicesc *Samuil*.
 1778 — s-a născut poetul *Costache Conachi*.
 1853 — s-a născut, la Șipot, în nordul Moldovei, *Ciprian Porumbescu*, compozitor român. Creația sa oglindește atitudinea consecvent patriotică a compozitorului, care a militat cu hotărîre pentru promovarea și valorificarea culturii naționale în rîndurile populației românești din Transilvania, Banat și Bucovina, aflate pe atunci sub stăpînirea imperiului austro-ungar. Cea mai renumită creație a lui este „Balada pentru vioară și pian”.
 1864 — episcopul Procopie Ivacicovici al Aradului a săvîrșit slujba de sfințire a *bisericii ortodoxe române din Orașul Mic Românesc* din Giula.

Foaia românească respectă ortografia română veche, dar în cazul contribuțiilor sosite din partea colaboratorilor, păstrează scrierea folosită de autor.

Pe copertă: Dezvelirea plăcii comemorative Iuliu Todorescu
(Fotografie de Eva Iova)

În vizită la școlile noastre

Vineri, la 28 septembrie a sosit la sediul AȚRU din Giula o delegație a Inspectoratului Școlar din județul Arad. Grupul celor douăzeci de persoane a fost alcătuit mai cu seamă din profesori și directori ai diferitelor școli din județul Arad. Actuala vizită a însemnat un răspuns la semnarea din anul trecut al documentului de colaborare dintre AȚRU și Inspectorat. Cadrele didactice din România au vizitat grădinițele de copii și școlile românești din Bătania, Giula și Micherechi. De la domnul *Gheorghe Káposzta* am aflat că principalul scop

al vizitei l-a însemnat schimbul de experiență din domeniul învățămîntului. Mulți dintre membrii delegației au fost curioși să afle cum se folosesc banii, fondurile asigurate prin diferite concursuri. Interes s-a dovedit și față de învățămîntul profesional și seral pentru adulți. Din păcate, timpul nu a permis și vizitarea unor asemenea instituții școlare, o singură zi nu ajunge pentru a prezenta toate aspectele specifice din învățămînt. În ziua următoare, deci sîmbătă, oaspeții din Arad au participat la Ziua Culturală organizată la Aletea.

I.C.

9,2 milioane pentru școlile românești de la Aletea și Bătania

Cele două instituții de învățămînt au primit o subvenție de cîte 9,2 milioane de forinți din fondul de intervenție al Ministerului Învățămîntului, bani care au menirea de a completa subvenția de stat insuficientă pentru funcționarea școlilor românești din Bătania și Aletea. Suma respectivă este cea mai mare care putea fi acordată din fondul de 320 de milioane, rezervat în scopul sprijinirii școlilor de minoritate. Orașul Bătania este singura localitate din țară, care susține două școli de naționalitate, pe lângă cea românească și pe cea sîrbească, care tot din acest fond a primit aceeași sumă de 9,2 milioane de forinți.

Crâsta

Consiliul orașului Bătania sprijină ideea fondării unui complex românesc

Autogovernarea orașului Bătania, în cadrul sediinței sale de joia trecută, și-a manifestat intenția de a fonda un nou centru românesc, care ar cuprinde o grădiniță, o școa-

lă și un centru cultural. Decizia a fost luată pentru a înlesni procurarea fondului necesar pentru realizarea proiectului Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria. Șt. c.

Cineva trebuie să se intereseze de românii din Ungaria

Cu acest titlu a apărut o știre în numărul de luni, 1 octombrie, al ziarului bucureștean AZI, în care se scrie despre intenția premierului ungar *Orbán Viktor* de a participa la deschiderea anului școlar la Universitatea Partium din Oradea. Același articol prezintă și declarația președintelui român *Ion Iliescu* care se referea la faptul că participarea oficialului ungar la o asemenea festivitate demonstrează că în România funcționează „un regim mai liberal de mișcare a persoanelor”. Totodată, Iliescu a apreciat că autoritățile române ar trebui să ia exemplu de la interesul manifestat de autoritățile ungare pentru comunitatea maghiară din România. „Probabil că, prin reciprocitate, ar trebui să mergem și noi la liceul din Gyula unde sînt comunități de români și să vedem ce posibilități au românii să-și afirme identitatea, să-și cultive și să-și mențină limba română”, a mai declarat recent președintele Iliescu. - va -

**Noua adresă
Internet a
Foi românești:**
www.foaia.hu

Poșta redacției

Următoarea scrisoare ne-a sosit la redacție pentru publicare din partea unei doctorițe din Giula. Scrierea ne informează despre cazul acelei sore de ocrotire din Micherechi, care cu cîțiva ani în urmă, la inițiativa primarului și a consiliului local, a fost concediată.

Între anii 1995-99, am lucrat împreună, ca medic de copii, cu sora de ocrotire din Micherechi *Aurica Berényi*. Ne întîlneam lunar o dată sau de două ori, la fiecare consultație de sugaci. În cursul acestor consultații avea un rol însemnat și sora de ocrotire. Pe *Aurica* am cunoscut-o ca pe o asistentă care purta sentimente de dragoste foarte puternică față de copilași. A fost capabilă să aibă relații bune nu numai cu copiii, dar și cu părinții. Cu empatie și

intimitate în muncă a creat un mediu familiar în timpul instruirii. Bilingvismul ei m-a ajutat foarte mult în contactul meu cu părinții. A fost un lucru foarte important că s-a aflat tot timpul în sat, a trăit printre familiile cu copii mici. A avut legături zilnice cu medicul local, cu mine ca pediatru și cu ceilalți specialiști. Sper că *Aurica* va putea folosi experiențele adunate și în alte domenii ale vieții sale.

Dr. Nagy Katalin, medic pediatru, Giula

(*Aurica Berényi* și pe mai departe a primit permisul și numărul de evidență de funcționare din partea Ministerului Sănătății. Ea poate practica și pe mai departe ca soră de ocrotire, dar din păcate din motivele binecunoscute din anii precedenți nu în Micherechi, satul ei natal.)

Festivalul de Teatru Clasic Arad, 2001

Inițiativa de odinioară a Teatrului de Stat din Arad a ajuns în această toamnă la cea de-a VII-a ediție, atrăgând în orașul de pe Mureș renumite colective de teatru din România și de peste hotare. Iată mai jos programul la care sînt invitați și românii din Ungaria:

sîmbătă, 6 octombrie:

Teatro dei Riuniti Umbertide – Italia,
BALERA (Italia cîntă și dansează)
de *Achille Roselletti* și *Francesco Torchia*
Regia: *Achille Roselletti*

duminică, 7 octombrie:

Teatrul Național Cluj,
HAMLET de *William Shakespeare*, Regia: *Vlad Mugur*

luni, 8 octombrie:

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra” București,
ODISEEA 2001, Scenariu și regie: *Cătălina Buzoianu*

marți, 9 octombrie:

Teatrul Național „Mihai Eminescu” Chișinău
JUCĂTORII DE CĂRȚI de *N.V. Gogol*
Regia: *Ilie Todorov*

miercuri, 10 octombrie:

Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași,
STRIGOII de *Henrik Ibsen*, Regia: *Ovidiu Lazăr*

Joi, 11 octombrie:

Teatrul de Stat Arad,
CUM VĂ PLACE de *W. Shakespeare*,
Regia: *Ion Mircioagă*

vineri, 12 octombrie:

Teatrul Național Craiova,
NĂZDRĂVANUL OCCIDENTULUI
de *John Millington Synge*
Regia: *Bocsárdi László*

sîmbătă, 13 octombrie:

Teatrul Maghiar Cluj-Napoca
ROMEO ȘI JULIETA de *W. Shakespeare*,
Regia: *Keresztes Attila*. Spectacolul este tradus
în limba română la cască.

duminică, 14 octombrie:

Teatrul Național „I. L. Caragiale” București
JOCUL DRAGOSTEI ȘI AL ÎNTÎMPLĂRII
de *Miravaux*, Regia: *Felix Alexa*

Peste zece milioane pentru cercetări

Ministerul Învățămîntului sprijină în acest an activitatea Institutului de Cercetări al Românilor din Ungaria cu 2,3 milioane de forinți. O treime din această sumă poate fi folosită în mod direct pentru funcționare. Tot în aceste zile, Ministerul Justiției a acordat institutului românesc 840 de mii de forinți, iar Ministerul Patrimoniului Cultural Național a acordat 1 milion de forinți. Astfel, Institutul de Cercetări poate gospodări în acest an din 10,8 milioane de forinți, obținuți în primul rând prin diferite concursuri. Institutul a mai obținut 4,4 milioane de forinți de la Fundația Publică pentru Minorități.

-ștf-

În amintirea marelui bibliofil

Membrii autoguvernării românești din sectorul V al Budapestei, împreună cu alți români din Capitală au dezvelit duminică, la 30 septembrie, o placă comemorativă a lui *Iuliu Todorescu*, unul dintre cei mai însemnați bibliofili din Ungaria. Evenimentul s-a desfășurat în sectorul VIII, în fața fostei case a familiei Todorescu, din strada Népszínház nr. 36. Înaintea dezvelirii, în capela ortodoxă română din strada Holló nr. 8, parohul *Marius Maghiaru* a săvîrșit o slujbă de pomenire.

Cine a fost Todorescu?

Iuliu Todorescu s-a născut cu 135 de ani în urmă, la 16 august 1866, la Budapesta, într-o familie de latifundieri. A devenit jurist și la tinerete a călătorit foarte mult prin străinătate. Revenind la Budapesta, moștenind de la părinți o avere însemnată, s-a dedicat colecționării manuscriselor și cărților rare. Acestei pasiuni i-a consacrat aproape 30 de ani. Biblioteca particulară a lui Iuliu Todorescu a cuprins, pe acele vremuri, cele mai frumoase ornate și bine îngrijite cărți. În acest material găsim nu numai cărți în limbile română și maghiară, dar și în germană, rusă, etc. Ajuns de o boală grea, Iuliu Todorescu se stinge din viață la numai 53 de ani, la 27 noiembrie 1919, fiind înmormîntat în cimitirul Kerepesi din Budapesta. După moartea sa, văduva lui, născută Horváth Aranka, a donat întreaga colecție de carte veche Bibliotecii Széchenyi. Ca un semn al recunoștinței, post mortem Todorescu a devenit directorul onorific al Muzeului Național.

Omagiu la mormîntul familiei Todorescu

Doar un început

Autoguvernarea românească din sectorul V, condusă de dr. *Gheorghe Mihăiescu*, și-a propus să lase „semne” în locurile, pe clădirile unde au trăit români, care au făcut mult pentru cultura română din Ungaria.

„Nu am avut un motiv special să începem șirul tocmai cu Iuliu Todorescu – ne-a declarat *Gheorghe Mihăiescu*. – Avem o listă întreagă cu personalități de seamă, care au adus mari servicii nu numai statului maghiar, dar și culturii românești. Asta înseamnă, deci, să continuăm să pu-

nem amintiri concrete în acele locuri, unde au activat românii de care putem să fim mîndri. Totuși am început cu Todorescu, pentru faptul că el este o personalitate simbolică, pentru că el a fost pe jumătate român, pe jumătate ungur, mama lui fiind unguroaică.

Am vrut să exprimăm prin aceasta o concepție a noastră: ca să fii bun român nu înseamnă să nu fii și bun cetățean al țării, și invers, să fii cetățean maghiar nu înseamnă să cedezi, să-ți pierzi identitatea.”

Autoguvernările pot

„Eu așa cred – mai adaugă domnul *Mihăiescu* – că reprezentanțele noastre au destule posibilități bugetare. Ar trebui să meditam iarăși cum am putea folosi cel mai util acești bani, să-i administrăm cam în felul acesta. Nu ar trebui să dispară aceste sume bugetare în alte buzunare „neculturale”. Sectorul V consideră că printre autoguvernările minoritare din Capitală, sectorul nostru dispune de cele mai bune condiții bugetare, și acești bani vrem să-i îndreptăm spre folosul etniei noastre românești, prin aceste „gesturi” românești.”

La dezvelirea plăcii comemorative au rostit cuvîntări părintele vicar *Marius Maghiaru* din Budapesta (care este angajatul Bibliotecii Széchenyi) și istoricul arădean *Eugen Glück*, care ne-a prezentat cum a fost privit Todorescu din România. După aceste momente solemne, românii din Budapesta au așezat florile amintirii prezentîndu-și omagiile în fața mormîntului familiei Todorescu, aflat în cimitirul Kerepesi.

E. Iova

INVENTAR

Plăci și busturi românești în Ungaria

Apateu

– Bustul lui Mihai Eminescu, în curtea bisericii ortodoxe române

Bătania

– Placa comemorativă *Lucian Magdu*, pe peretele parohiei ortodoxe române

Budapesta

– Placa din str. Váci, pe clădirea unde a apărut revista „Familia” a lui *Iosif Vulcan*
– Placa comemorativă *Iuliu Todorescu*, str. Népszínház nr. 36.
– Bustul lui Mihai Eminescu în curtea Centrului Cultural al României, din str. Izsó

Cenadul Unguresc

– Placa comemorativă a dascălului *Ioan Rus*, în piața Bisericii

Chitighaz

– Placa comemorativă *Iosif Ioan Ardelean*, pe peretele bisericii ortodoxe române
– Placa comemorativă a 200 de ani de învățămînt românesc, pe peretele școlii românești

Giula

– Placa comemorativă *Gheorghe Pomuț*, str. Kossuth

– Placa comemorativă *Liviu Rebreanu*, calea Honvéd

– Placa școlii confesionale din Orașul Mare Românesc, str. Vár

– Busturile lui *L. Rebreanu*, *Moise Nicoară* în parcul din vecinătatea Catedralei Sf. Nicolae

– Bustul lui *Nicolae Bălcescu*, în fața Liceului Românesc

Leta Mare

– Placa comemorativă *Iosif Vulcan*, în piața Árpád

– Bustul lui *Ioan Irinyi*, pe str. Irinyi

Micherechi

– Bustul lui *Nicolae Bălcescu*, pe str. Kossuth

Seghedin

– Placa comemorativă *Kossuth-Bălcescu*, din piața Klauzál

Statele au obligația să se ocupe cu minoritățile

Tocmai în ziua când trebuia să vină la Budapesta partea română a Subcomisiei pentru Minorități din cadrul Comisiei Mixte Interguvernamentale româno-maghiară, la 27 septembrie, agenția MTI a publicat un interviu cu premierul român **Adrian Năstase**, în care se amintește și motivul de ce nu s-a semnat procesul verbal din săptămânile trecute al întâlnirilor subcomisiei. Năstase motivează că nu din cauza legii statutului, ci din cauza problemei universității maghiare din România au fost amânate tratativele pînă după alegerile ungare din anul viitor. **Traian Creștea**, președintele AȚRU, a răspuns la întrebările redacției noastre în legătură cu tratativele româno-maghiare.

— Care au fost temele discutate, care ating comunitatea noastră?

— Cel mai important este că am reușit să ne impunem poziția în legătură cu planul de renovare a școlilor românești de la Bătaia și Aletea, care va figura și printre recomandările comisiei. Nu trebuie să descriu în ce stare se află cele două instituții, deci, în timpul tratativelor ne-am bazat pe niște argumente foarte serioase. Sper că și dacă nu în viitorul apropiat, dar barem în perspectivă se vor semna aceste recomandări.

— În timpul tratativelor de la București care dintre celelalte instituții românești din Ungaria au mai fost puse în discuție?

— Am vorbit, în primul rînd despre starea celor două școli, dar a mai fost vorba și de instituțiile legate de Episcopia Ortodoxă Română de la Giula. A fost vorba despre renovarea capelei noastre de la Budapesta și despre starea actuală a bisericii ortodoxe de la Veherd. În această temă, în general, ne-am bucurat de sprijinul comisiei. Am amintit doar două parohii, în care ar fi nevoie de o renovare urgentă, ceea ce nu înseamnă că Episcopia nu are și alte

clădiri care ar necesita investiții serioase.

— Pînă la urmă, la sfîrșitul săptămînii trecute delegația română n-a venit la Budapesta să semneze înțelegerea. Știm bine că relațiile diplomatice dintre Ungaria și România, de la adoptarea Legii Statutului, au răcit considerabil. Poate este ghinionul nostru că tocmai acum cînd, în sfîrșit, s-au luat în considerare și românii din Ungaria, recomandările nu devin încă și obligații. Care a fost atmosfera tratativelor de la București?

— A fost vorba despre mai multe chestiuni în care cele două părți au fost de acord. Păreră mea personală este că minoritățile trebuie sprijinite, oriunde s-ar afla ele. Cu această poziție ambele părți au ajuns la un numitor comun. Bineînțeles, Legea Statutului Maghiarilor nu se bucură de popularitate în România, dar specialiștii trebuie să mai lămurească problemele legate de aceasta. Opinia mea este că fiecare stat este dator să se ocupe cu minoritățile sale. Este nevoie de sprijinirea identității culturale și religioase și a învățămîntului acestora, indiferent dacă este vorba despre români, maghiari, germani sau alte etnii.

Ștefan Crăsta

Din agenda AȚRU

4 octombrie: Prefectul și subprefectul Aradului au efectuat o vizită la Giula, pentru a stabili programul vizitei lui Habsburg Ottó, președintele Uniunii Paneuropene în regiunea noastră.

6 octombrie: Cupa Prieteniei Bihorene, competiție sportivă organizată, la Apateu, între elevii școlilor românești din Bihor.

10 octombrie: Președintele Ungariei, Mádl Ferenc, va vizita în cursul șederii sale la Giula și sediul AȚRU, respectiv Centrul Cultural Român.

13 octombrie: Concurs de gătit între autoguvernările locale românești, organizat în curtea sediului din strada Eminescu nr. 1.

20 octombrie: Reprezentanții AȚRU se vor întîlni, la Darvaș, cu membrii autoguvernărilor românești din județul Bihor.

26–28 octombrie: La invitația Inspectoratului școlar din jud. Arad pedagogi români din Ungaria vor participa la ore de română la școli din Arad și vor vizita stațiunea Moneasa.

Interviu cu Gheorghe Gros despre autoguvernări

După trei ani de la schimbarea regimului din Ungaria, s-a născut legea care asigură înființarea și funcționarea autoguvernărilor minoritare în Ungaria. Din 1994, **Gheorghe Gros** este președintele Autoguvernării Minoritare Române din Bichișciaba, iar în 1999 a fost ales și ca vicepreședinte al AȚRU.

— În general, în presă se scrie puțin despre autoguvernările minoritare, ele nu stau în centrul atenției. Așa este și în cazul românilor din Ungaria?

— Se poate spune că publicul nu se interesează prea mult de munca noastră, așa că și ziarele cu tiraj mare sînt atente numai în cazuri alarmante. Însă publicațiile specifice, care se ocupă cu această sferă, precum și mediile electronice se ocupă în mai mare măsură cu informarea celor interesați. Deci, imaginea generală este mixtă, dar pentru asta ar fi păcat să ne plîngem. Autoguvernarea pe Țară și cele locale își fac datoria și consider că ziaristii au despre ce să scrie. Puțină îngrijorare simt atunci cînd se ridică anumite obiecții cu privire la funcționarii Autoguvernării pe Țară.

— La ce vă gîndiți, concret?

— Simțim că dintr-un sens primim anumite critici care nu au nici un temei. Ele pot fi combătute ușor. Printre acestea se poate aminti faptul că conducătorii autoguvernărilor românești nu vorbesc prea bine limba română literară. Cred că nici nu este necesar în fiecare caz, deoarece nu vrem să creăm opere artistice. Dar noi vrem să facem față cerințelor românilor din Ungaria, deci celor care ne-au ales. Adică vrem să reprezentăm interesele lor. Pentru noi este mai important că oamenii vîd ce facem pentru ei. Asta e mai important decît cuvintele. Spun cu toată convingerea că organul de reprezentanță și apărare a intereselor poate să lucreze și fără folosirea limbii literare cu orice preț, iar din această cauză încă nu am avut probleme în dialogurile noastre cu partenerii din România.

— Simțiți că aceste critici au fost făcute intenționat?

— Nu cred că despre asta ar fi vorba. E posibil că asta

o susțin cei care nu au obținut poziția dorită în Autoguvernarea pe Țară. Dar pentru asta nu noi sîntem de vină. Membrii comunităților ne-au ales, și ca atare trebuie să ne accepte toată lumea. Noi trebuie să corespundem nu numai unora, ci lucrăm pentru toți românii care trăiesc în Ungaria. Asta contează și atunci cînd sîntem criticați că nu participăm la evenimentele culturale inițiate de organizațiile culturale românești din Ungaria. Iarăși accentuez: sîntem foarte bucuroși dacă se țin astfel de programe. După posibilități, ne străduim să participăm și noi la ele. Dar nici în viitor nu vom avea timp să fim prezenți la toate spectacolele cu caracter „l'art pour l'art”. Am constatat și faptul că astfel de programe sînt prezentate într-un cadru mai restrîns, cu puțini participanți. Organizatorii pot spune la sfîrșit că iată, mai au o inițiativă reușită și statistica este bună. Nu avem de ce să nu apreciem aceste spectacole, dar noi optăm să participăm la manifestări mai importante, care trezesc interesul și îmbogățesc cultura universală română.

— În astfel de cazuri, firește este important ca programul respectiv să slujească scopul păstrării tradițiilor și a limbii?

— Da, dar nu numai despre asta este vorba. Mă refer și la faptul că noi ne străduim să împărțim banii provenienți din concursuri cît mai corect. Ne bucurăm în mod deosebit, dacă aflăm că în țară pomește o clasă facultativă de limbă română, ca acum în județul Hajdú-Bihar, la Pocei, Jaca, Veherd, Darvaș și în județul Csongrád, la Macău. Aceste lucruri sînt pentru noi mult mai importante, decît să participăm la diferite programe particulare.

— Nu este posibil ca în dosul criticilor să fie vorba despre faptul că autoguvernarea nu gospodărește bine banii votați din buget central?

— Nu vreau să fac combinații, dar este sigur că pe măsură ce am avea posibilități materiale mai bune, am avea și țeluri mai îndrăznețe. Deocamdată avem la dispoziție un fond care a fost votat. Vreau să precizez: nu este vorba despre miliarde. Suma este deter-

minată de numărul persoanelor minoritare. Pe baza legii, acești bani revin autoguvernărilor locale, cît și autoguvernării pe țară, din ele se asigură funcționarea lor. Desigur, cheltuirea banilor trebuie justificată în fața membrilor și a organelor de control, iar acestea din urmă încă nu au găsit nimic ilegal, necorespunzător în administrarea banilor.

— Legătura dintre viața unei autoguvernări minoritare cu țara-mamă este foarte importantă.

— Așa este, ne și străduim în acest sens. Simțim însă că am lucrat și am realizat deja atît de mult, încît ne simțim motivați ca noi înșine să denumim și să formăm o delegație, care să reprezinte românimea din țară în fața partenerilor din România. Firește că răspundem pozitiv la astfel de invitații, și ne străduim pentru păstrarea și întărirea legăturilor bune. Dovada este că Bichișciaba este înfrățită cu două orașe din România: cu Beiuș și Odorheiu Secuiesc. Relațiile noastre se bazează în primul rînd pe economie și cultură: la Csaba-Expo, din inițiativa noastră, a fost posibilă întîlnirea oamenilor de afaceri români și maghiari. În primul rînd a fost important pentru noi ca să avem o relație cît mai bună cu județele de lîngă graniță: Bihor, Arad, Hunedoara și Timiș, ceea ce am și reușit.

— În ansamblu, ce ați putea spune drept cuvînt de încheiere?

— Dincolo de cele spuse mai sus, chiar noi pretindem să ni se facă critică. Dar nu este indiferent din partea cui și cu ce scop sîntem criticați. Munca organizațiilor locale și pe țară le recunoaștem și inițiem înființarea, funcționarea lor. Dar obiecțiile neîntemeiate, răutăcioase, generate numai din ambiție și carierism, pe acestea încercăm să nu le luăm în considerare. De mai multe ori am accentuat și o spun și acum din nou: noi trebuie să corespundem celor care ne-au ales. Numai și numai lor trebuie să le dăm socoteală despre munca noastră și în acest spirit vom lucra și în continuare.

Szilasi Mihály
Bichișciaba

Poate că întrebările *Cum ne asimilăm?* sau *Cum sîntem asimilați?* (Vezi *Anatomia asimilării*, *Foaia rom.*, nr. 36., 2001, p.5) au fost ceva mai pretențios formulate în comparație cu spațiul limitat pe care îl poate oferi un jurnal cu un profil atît de divers cum este săptămînalul nostru. O analiză complexă, pe care o reclama procesul de integrare a unei colectivități umane în altă colectivitate, schimbarea de cod, cum ar spune un cercetător, necesită o exegeză efectuată cu precauție. Descrierea amplă, cu argumentația necesară, și din perspectivă istorică este o operație inevitabilă pentru a înțelege situația în care se găsește azi comunitatea românilor din Ungaria. Într-o formă mai puțin pretențioasă, asimilarea, fiind cea mai gravă problemă a comunității noastre în etapa de după primul război mondial, a fost abordată în paginile acestei gazete de mai mulți colaboratori, mai ales în paginile seriei noi, ca, de exemplu, *Ce români sîntem noi* de Eva Iova (*Foaia rom.*, nr. 11., 2000, p.1), *Quo vadis, române?* de Ștefan Crâsta (*Foaia rom.*, nr. 31., 2000, p. 5), fără ca să fi stîrnit însă un ecou deosebit. Faptul este ușor de explicat.

Discursul despre asimilare nu are la noi o tradiție. Subiectul a fost și continuă încă să fie un fel de tabu chiar și în lumea cercetătorilor. În ultimele două decenii se recunoaște faptul că grupurile etnice din Ungaria, implicit românii, sînt pe cale de dispariție, dar totul rămîne la nivelul constatării. De ce? Pentru că în conștiința opiniei publice asimilarea este un fenomen grav, condamnat și inadmisibil, de aceea

se caută de obicei un țap ispășitor și nimeni nu își asumă răspunderea pentru acest regres. Nici asimilatorul, nici cel asimilat.

Nu cunoaștem de altfel nici o majoritate națională care ar recunoaște că

Anatomia asimilării (I)

(Considerații generale, atitudini)

„Noi avem puțini români adevărați.”
(A.Tr. Laurian)

asimilează sau că asimilează intenționat, în cel mai bun caz admite că în țara sa este vorba despre o *asimilare naturală*. Naționalitatea în discuție este înclinată să facă reproșuri majorității, de cele mai multe ori întemeiate. Întemeiate zic, deoarece ori de cîte ori o minoritate națională este constrinsă să se înstrăineze de valorile sale naționale (limbă, cultură etc.), avem de-a face cu un demers care reflectă perplexitatea majorității. O renunțare cu voia (indiferent din ce motive) la identitatea originală continuă să rămînă în sfera incredibilului, mai ales în Europa Centrală și de Est. Faptul că a doua sau a treia generație a românilor stabiliți în SUA nu mai moștenește limba maternă este acceptat ca un fenomen firesc. În cazul asimilării minorităților naționale din Ungaria însă, datorită prejudecăților bine cunoscute, uneori lipsei de informație, în țările vecine se vorbește, cu foarte puține excepții, despre o *deznaționalizare forțată* sau *disimulată* a statului ungar. În articolul din nr. 36 al *Foii românești* am redat ceea ce a spus episcopul de Harghita și Covasna despre noi: *Situația este foarte gravă, iar presiunile psihologice și culturale asupra etnicilor români în Ungaria sunt foarte mari*. Oare la ce se referă Preașfinția Sa Ioan? Adevărul este că în Ungaria contemporană sînt asigurate de către puterea politică aproape toate condițiile pentru ca minoritățile naționale să-și poată manifesta (dar nu și păstra!) identitatea, asigurîndu-li-se posibilități de care nu vor sau nu știu să profite. (Evident, din motive obiective.)

E necesar să facem și o precizare metodologică. În general, procesul asimilării este conceput ca un fenomen omogen. Din

momentul ce are însă două „personaje” (cel care asimilează și cel asimilat), reprezentînd, de cele mai multe ori, două atitudini și interese contrare, nu o dată contradictorii, facem o ușoară delimitare și divizăm fenomenul în două părți, căutînd să descriem atît factorii care cauzează, cît și factorii care suferă mutațiile. Fiind vorba despre un demers incomod, contradictoriu, sensibil și complex, pretenția de a ajunge la un consens privind motivele care determină schimbările ce au loc în sferele cele mai profunde ale eului este, evident, o iluzie. Cu atît mai mult cu cît cauza înstrăinării diferă de la o individ la altul, de la o țară la alta etc.

Asimilarea are și un substrat etnopsihologic. De aceea, tangențele ei cu imagologia, iar în cazul celor implicați în acest proces cu autoimagologia (imagine de sine) sînt evidente. În acest proces determinantă este atît atitudinea pe care minoritatea națională o adoptă față de majoritatea națională (dominantă), de posibilitățile pe care aceasta o oferă minorității pentru a se afirma în viață, cît și față de valorile culturale proprii. Nu dispunem de o definiție acceptată în unanimitate, dar

asimilarea este concepută de cei mai mulți cercetători ca un proces de integrare a unei colectivități umane în altă colectivitate, prin care aceasta își pierde caracteristicile proprii

(limbă, cultură, obiceiuri etc.). (După părerea noastră, *asimilarea* nu este identică cu *integrarea*, aceasta din urmă reprezentînd nu un proces încheiat, contopirea desăvîrșită, ci o *încadrare* în societate, o *armonizare* cu națiunea majoritară și, totodată, păstrarea

identității. Înaintașii românilor din Ungaria de azi s-au integrat (definitiv) din punct de vedere economic, politic și social în societatea maghiară în perioada reformelor (1820–1848), prin însușirea aspirațiilor politice ale ungarilor cu privire la refacerea statului de odinioară, ceea ce s-a manifestat prin loialitate față de stat, respectarea legilor acestuia, îndeplinirea obligațiilor ce derivă din acest act etc. Decizia „ungurenilor” nu a fost acceptată de românii din Transilvania istorică, fapt care a dus la o disensiune care a persistat pînă în pragul primului război mondial.)

Procesul îndelungat al asimilării începe cu desprinderea din colectivitatea de baștină, în cadrul căreia i s-a cristalizat identitatea (limba, cultura, mentalitatea și conștiința de apartenență la această colectivitate; *factorul afectiv*). Distanțarea se face pe două căi, una geografică, spațială, care are drept consecință întreruperea contactelor vii cu comunitatea părăsită, și una emoțională, cu două înțelesuri: îndepărtare de vatra strămoșească și apropiere de o lume necunoscută (sau mai puțin cunoscută), străină (limbă, cultură etc.). În cazul românilor din Ungaria de azi, imaginea este cu ceva mai nuanțată, deoarece ei s-au stabilit pe meleagurile actuale (în secolele XVIII și XIX) prin „migrațiune interioară”, venind din zonele aceluiași stat, cu o populație mixtă (maghiară și română). Cei care au format o comunitate (localitate) pur românească au reușit să-și păstreze identitatea pînă în zilele noastre, cei care au trăit împreună cu ungurii, formînd o minoritate față de ei, timp de aproape trei secole, s-au înstrăinat de spiritul românesc și au dispărut în „marea” unguri-

lor. (Românii din Nyírség și Bihorul unguresc.)

Motivele asimilării sînt multiple. În cazul românilor din Ungaria trei s-au dovedit a fi determinante:

1. Situatia lor la periferia națiunii române, lovindu-se în permanență de valorile culturii străine.

2. Întreruperea legăturilor culturale vii cu majoritatea națiunii române, înainte de consolidarea conștiinței naționale și încheierea limbii române comune (standard), decalaj pe care niciodată nu l-au mai putut recupera.

3. Dezvoltarea economică și socială a ungarilor (și germanilor) a fost mai dinamică, constituind o continuă provocare pentru comunitățile rurale, tradiționale românești (modelul de urmat devenise civilizația germană și ungară).

Structurile vechi, patriarhale și, înainte de toate, profesiunile au contribuit în mare măsură la păstrarea identității naționale a românilor, dar nu au fost capabile și suficiente să împiedice asimilarea.

Astfel, înstrăinarea a luat amploare nu numai la orașe, ci și în lumea rurală din momentul în care vechile tradiții și obiceiuri (jocul, șezătoarea, conviețuirea mai multor generații, pierderea gospodăriilor private etc.) își pierd funcțiile și, datorită modernizării vieții sociale, sînt înlocuite cu alte forme de distracție și îndeletniciri sociale. Destrămarea sateelor cu populație românească devenise un fapt împlinit în Nyírség pînă la primul război mondial, în județul Hajdú-Bihar pînă în ani 1950–1960. Românii din județele Békés (Bi-chiș) și Csongrád, în ciuda pierderilor imense, au reușit să-și prelungească viața. Parcurgerea drumului vieții naționale a acestei comunități românești, de la o prezență viguroasă la o dispersare și dizolvare constituie un demers dureros, dar nu lipsit de semnificații.

Gh. Petrușan

Mărturisire de credință și de ascultare

Botez la Biserica Penticostală Română Betel din Micherechi

Credința este miezul creștinismului practic. Viața de creștin a unui om începe odată cu credința sa, se formează și continuă să se dezvolte pe măsură ce credința lărgeste canalul prin care harul coboară spre el. Nici un aspect din viața de creștin a unui om nu este mai important, decât credința.

Credința este răspunsul omului la inițiativa lui Dumnezeu. Credința este răspunsul pozitiv pe care îl dă omul Duhului Sfânt, atunci când El aduce adevarul despre Hristos în inimă. Când lumina lui Dumnezeu se revarsă asupra omului, el poate să hotărască să-și plece voința înaintea lui Hristos și să-l încredințeze destinul său. Desigur, omul poate să răspundă negativ. Alegerea este a omului, dar procesul care urma să ducă fie la respingere, fie la acceptare a fost început de Dumnezeu.

Faptul că omul înțelege că, credința este răspunsul pe care îl dă la ceea ce face sau spune Dumnezeu poate să-l elibereze de o povară și să-l ajute să aibă o atitudine mai constructivă. Nu trebuie să privim înălțuntru nostru întrebându-ne: „Câtă credință am?”, ci trebuie să privim la Dumnezeu și să ne întrebăm: „Oare ce-mi spune El? Ce vrea El să fac?” Când Domnul Isus a lăudat marea credință a unor bărbați și femei, în evangheliu, nu a lăudat o stare lăuntrică mistică. De cele mai multe ori vorbea despre o acțiune concretă prin care cineva l-a răspuns Lui. A fost cazul centurionului roman, care și-a trimis slujitorii la Hristos, cerându-l să spună un cu-

vânt plin de putere, sau al unei femei bolnave care lupta să ajungă să-l atingă haina. De fiecare dată a fost o acțiune deschisă, prin care un om a răspuns la chemarea lui Dumnezeu. Credința deci este decizia omului de a răspunde la Cuvântul lui

Dumnezeu. Ca un act al credinței, duminică 23 septembrie 2001, la Biserica Penticostală Română Betel din Micherechi, Marta Cioca la cei 17 ani și Ana Băican în vârstă de 54 de ani au încheiat cu Dumnezeu un legământ în apa botezului. Dumnealor au dovedit public că au înțeles mesajul cuvintelor Scripturii: „Cine va crede și se va boteza, va fi mântuit; dar cine nu va crede va fi osândit.” (Marcu 16:16)

La această sărbătoare au fost invitați: Dușu Mărgăianu, pastor al Bisericii Penticostale din Agrișu-Mare, Arad și pastorul Cornel Bărsan, vicepreședintele Filialei Penticostale din Suceava, Ro-

mânia. Cei prezenți la serviciul divin, veniți din Ungaria, România și Austria au fost conduși în laudă și închinare de grupul instrumental al Bisericii Penticostale din localitatea Peștera, județul Bihor.

Ne rugăm din toată inima ca mărturisirea credin-

ței celor două sore, la porunca lui Dumnezeu, dată prin Isus Hristos și botezul lor în numele Tatălui, Fiului și Sfântului Duh, să oglindească pentru viața de fiecare zi: credința lor în Fiul lui Dumnezeu și ascultarea de porunca Lui.

Nicoleta Burtic

Două vieți unite prin legământul de căsătorie

„Dumnezeu a făcut pe om după chipul Său, l-a făcut după chipul lui Dumnezeu; parte bărbătească și parte femeiască l-a făcut. Dumnezeu l-a binecuvântat și Dumnezeu le-a zis: »Creșteți, înmulțiți-vă, umpleți pământul și supuneți-l...« (Genesa 1:27-28)

A fost în planul lui Dumnezeu ca, prin crearea omului să arate în univers și să fie văzută slava Sa cea nevăzută și desăvârșirea Lui. Omul trebuie să fie în totul asemenea lui Dumnezeu, nu numai în anumite privințe. El trebuie ca în toată ființa și lucrarea lui să facă dovada că într-adevăr a fost făcut după chipul lui Dumnezeu, ale cărui trăsături au fost imprimate în ființa omului, trăsături care erau, pe cât de felurite, pe atât de minunate. Prin faptul că omul avea stăpânire asupra pământului, el trebuia să arate puterea lui Dumnezeu ca Stăpân și Împărat peste întregul univers; prin puterile lui morale se arată ceva din dreptatea și sfințenia lui Dumnezeu, din strălucirea luminii slavei lui Dumnezeu, la care nimeni nu poate ajunge. Mai rămânea să se arate încă o trăsătură a desăvârșirii dumnezeiești și anume cea mai înaltă: Dumnezeu este dragoste. (1 Ioan 4:8,16)

Fiind Dumnezeul iubirii, este Începătorul vieții și fi-

ind Cel viu, este Începătorul iubirii. Astfel și în privința aceasta trebuie ca omul să poarte chipul lui Dumnezeu, pentru ca întreaga lui viață să fie o viață de iubire, și iubind să dea viață acelora asupra cărora urmează să-și reverse iubirea Sa. De aceea a făcut Dumnezeu bărbatul și femeia după chipul Său. În căminul pământesc, în iubirea dintre bărbat și femeie, ca

și dintre părinți și copii, ar trebui să se oglindească iubirea și bucuria din căminul ceresc. De asemenea, profunzimea vieții dumnezeiești în comuniunea Tatălui și a Fiului prin Duhul Sfânt, tot aici ar trebui să fie arătate. Familia are menirea să fie chipul fericirii și reflectarea vieții de iubire care domnește în cer.

În această înțelegere a menirii familiei, cu două săptămâni în urmă, la 22 septembrie 2001, fratele Gavril Păcaș împreună cu sora Rita Ruja au încheiat înaintea lui Dumnezeu și înaintea rudelor, a colegilor

și a prietenilor legământul de căsătorie. Slujba de cununie s-a desfășurat la Biserica Baptistă Română din Micherechi. Cu această ocazie Cuvântul lui Dumnezeu a fost predicat de fratele pastor Imi Hubert, iar în închinare prin cântare i-au condus pe cei prezenți grupul de laudă și închinare de la Biserica Baptistă Betania din Sibiu, România.

Ne rugăm ca Dumnezeu să ajute și să binecuvânteze tânără familie în a-și atinge menirea de a fi chipul fericirii și reflectarea vieții de iubire care domnește în cer.

N. B.

Catastrofa a distrus și o bisericuță ortodoxă...

Micuța biserică ortodoxă de pe 155 Cedar Street (New York), care se afla la mai puțin de 100 de metri de impunătoarele turnuri gemene, a fost și ea spulberată de cascada de moloz, oțel și praf care s-a prăvălit fără milă peste tot ce îi stătea în cale. Mai întâi a căzut turnul clopotniței, iar apoi biserica însăși a fost nimicită. Din fericire, singurul enoriaș care se afla în biserică în momentul tragediei a scăpat cu viața. Preotul John Rasmus, parohul bisericii, a încercat să ajungă pînă la lăcaș (construit cu mai mult de 85 de ani în urmă), dar totul era ruinat. Enoriași ortodocși, inclusiv români, participau cu pioșenie la slujbele acestui lăcaș de cult, unde exista duhul sfînt și mult har, el constituind un echilibru în peisajul arhitectonic copleșit de cei doi colosali zgîrie-nori ai WTC. Nu numai atît, dar chiar moaștele a trei sfinți dragi ortodocșilor au fost înghițite de dărîmături: ale Sfîntului Nicolae (cel care,

copil fiind, la sînul mamei, postea vinerea, și care avea să săvîrșească, conform tradiției, minunea readucerii la viață a celor trei prunci uciși, sfînt pe care americanii și nordicii îl sărbătoresc în locul lui Moș Crăciun, sub numele de Santa Claus), ale Sfîntului Sava (născut la Târnovo, în 1174, protector al sîrbilor), precum și cele ale Sfîntei Ecaterina, martirizată pe vremea împăratului Maxențiu, la începutul secolului IV, și pe care toți ortodocșii o sărbătoresc la 25 noiembrie. Greci, români, sîrbi, bulgari sau ruși se opreau, în drum spre locul lor de muncă, în Manhattan, să aprindă o luminare și să se roage la icoanele de argint dăruite de țarul Nicolae al II-lea al Rusiei. Numai Dumnezeu poate să ierte păcatele celor care au săvîrșit acest sacrilegiu. Știrea aceasta impresionantă a fost comunicată cu presa românească prin e-mail de familia dr. Stoenescu, români-americani.

Apel al Papei Ioan Paul al II-lea

Papa Ioan Paul al II-lea a făcut apel la toți catolicii din lume să se roage pentru pace timp de o lună, informează BBC. Într-o declarație publică, Suveranul Pontif a propus ca toată luna octombrie trebuie să

fie dedicată rugăciunilor pentru salvarea omenirii de „flagelul terorismului”. Sanctitatea Sa a adăugat că fiecare credincios are datoria să edifice pacea mondială pentru toată specia umană.

Cenaclu omagial la Budapesta

Societatea Culturală a Românilor din Budapesta și Autoguvernarea Românească din sectorul II al Capitalei organizează în ziua de 12 octombrie a.c. un cenaclu omagial în amintirea a 200 de ani de la sfin-

țirea Bisericii Greco-Valache din Pesta. La ședința comemorativă, care va avea loc la Hotelul Hadik, cu începere de la ora 17.00, va fi ținută și lansarea Almanahului 2000.

- va -

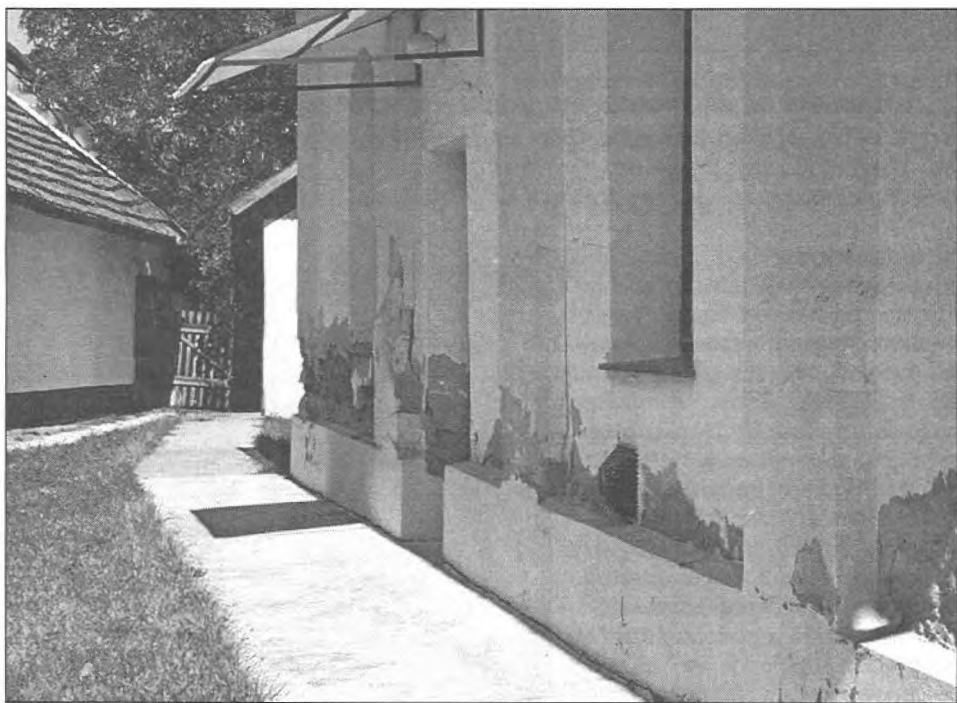
Maxima săptămînii

„De ești drept, teme-te de mînia lui Dumnezeu ca să nu cazi! De ești păcătos, roagă-te de milostivirea lui Dumnezeu ca să te scole!”

(Sfîntul Grigorie Dialogul)

Nimic nou sub soare!

Despre starea jalnică a bisericii ortodoxe române din Crîstor

Comunitatea românească din Crîstor datează încă de la începutul secolului al XV-lea. Din cartea părintelui Misarăș, cu titlul „Din istoria comunităților bisericești ortodoxe române din R. Ungară”, ne putem da seama că pînă în 1900 parohia a avut o intensă viață bisericească. În acel an biserică de lemn a fost demolată „pentru că, în urma putrezirii, lemnăria și scîndurile au slăbit în așa măsură, încît amenința pericolul ruinării” (citat din cartea amintită, pag. 111).

După 43 de ani, perioadă în care Sfintele Slujbe se săvîrșeau în sala de clasă a școlii confesionale, credincioșii ortodocși au cumpărat o casă de rugăciune pusă în vînzare de bapțiști. Această este actuala capelă.

Nimic nou sub soare! Se pare că afirmația este adevărată și în cazul capelei din Crîstor, care în 1994 a fost renovată de către Vicariatul de odinioară. Lucrările au costat 1.800.000 forinți. Cu un an mai tîrziu, spre bucuria credincioșilor, micul lăcaș de închinăciune a fost sfințit de către P.S. Timotei, Episcopul Aradului.

De atunci au trecut doar șapte ani, starea capelei însă este jalnică. Toată tencuiala jur împrejur a căzut, în interior părății sînt fisurați adînc, în unele părți „amenință pericolul ruinării”. Țigla de pe acoperiș este spartă în mai multe părți. Nu o dată se întîmplă că, chiar în

timpul slujbelor divine, cad mici fărîmituri de var de pe tavan.

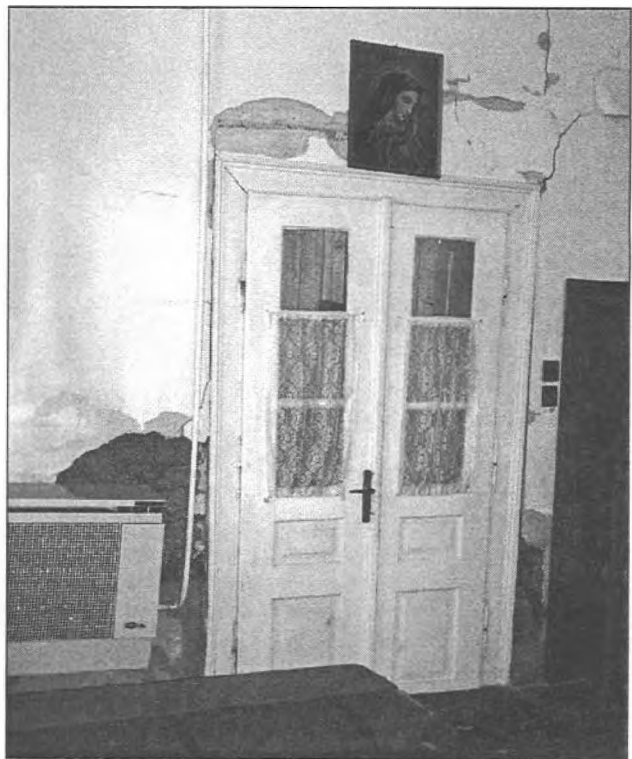
Cei care azi mai vin la biserică sînt puțini la număr, doar 4-5 vîrstnici. Nici unul dintre ei nu mai vorbește românește. Totuși acea mîna de oameni a rămas devotată credinței strămoșești și mult îngrijorată de situația capelei.

„Din mica noastră pensie nu ne putem angaja nici la cele mai mici intervenții. Așteptăm ajutor din toate părțile, dar se pare că nimeni nu ne bagă în seamă. Este adevărat că noi sîntem puțini, știm că peste tot sînt probleme grave. Însă în cazul nostru se pune proble-

ma existenței. Și capela noastră este casa lui Dumnezeu, nu se poate permite să ajungă în această stare.” – s-au plîns credincioșii *Irina Varga și Mihai Ianc*.

Cred că nu ține de datoria noastră să căutăm responsabili, căci, oricum, în 1994 banii s-au cheltuit și nimeni n-o să-i mai restituie. În viitor, însă, ar trebui să fim cu mult mai atenți și la problemele comunităților mici. Cu dispariția lor, întreaga minoritate românească din Ungaria va deveni mai săracă, iar instituțiile noastre treptat-treptat își vor pierde legitimitatea. Miza, deci, nu este mică!

A. B.

File de istorie pentru copiii români

12

„Am socotit că dacă omenirii întregi nu-i pot fi de folos,
încalte să mă silesc biet neamului meu...”

Moise Nicoară (1784–1861)

În anul acesta, la 1 octombrie, comemorăm 140 de ani de la moartea lui Moise Nicoară. Acest luptător pentru dreptatea și libertatea românilor din Ungaria s-a născut la Giula, în 1784, în vremea războaielor conduse de Horea, Cloșca și Crișan. Primii ani ai vieții și i-a petrecut în orașul natal, apoi a studiat la Oradea, Arad, Pojon (Bratislava de azi) și Viena. Giulanul Nicoară a fost primul român ortodox din Imperiul Habsburgic care a reușit să aibă studii superioare. A avut din fragedă tinerețe o nesecată sete de cunoaștere, a învățat mai multe limbi, l-a atras cariera diplomatică, dar și cea militară. Legenda spune că ar fi fost chiar dascălul Împăratului Ferdinand. Pentru o vreme, Nicoară a fost profesor la București, iar timp de 10 ani a îndeplinit roluri diplomatice la Constantinopol, susținând și aici cultura românească și ideile de emancipare ale românilor din Ungaria. În timpul mișcărilor din 1848 a avut legături strânse cu revoluționarii din Țara Românească.

Moise Nicoară și-a dat seama că în împrejurările sociale, economice și politice în care trăiesc românii din imperiu, nu vor putea rezista la nesfârșit. El s-a temut de deznăționalizarea neamului românesc și a încercat să trezească în conaționali

Bustul lui Moise Nicoară de la Giula

săi sentimentul de identitate națională: *O, pătimiții mei frați! Nu vă cunoașteți înșivă... nici știți ce faceți...! Amăgiților, mi-e milă de voi! Părăsiți și năpăstuiți ce sunteți... Când vă veți deștepta că sunteți înșelați: atunci veți vedea că vouă ați stricat și pre voi ați înșelat.*

În acel timp, românii ortodocși nu aveau un episcop al lor, ci erau sub conducerea episcopului sârb. Moise Nicoară a fost cel care a coordonat lupta pentru numirea unui episcop român ortodox la Arad. Simbolul religios al episcopului ortodox a devenit în concepția lui Nicoară un simbol al spiritului na-

țional, lărgind pe parcurs caracterul ei laic, prin abordarea problemei școlilor, a limbii de predare, a alfabetului latin, antrenând în mișcare profesori, învățători, funcționari și proprietari români. Pentru românii ortodocși era foarte important să aibă un episcop al lor, deoarece acesta ar fi fost singura autoritate recunoscută de oficialitățile Imperiului. Însă sacrificiile lui Moise Nicoară, drumurile sale la Viena, memoriile către împărat, eforturile de mobilizare a satelor românești (el a fost și în localitățile Apateu, Micherechi și Chitighaz), n-au dus la rezultatul dorit. Din contră, Nicoară este denigrat, acuzat, întemnițat la Giula și Arad, și declarat nebun. Totuși, lupta sa n-a fost zadarnică: în 1822 se înființează teologia românească de la Arad, iar în 1829 Nestor Ioanovici este ales episcop al românilor ortodocși.

Ponegriț și descurajat, Nicoară trece munții în Țara Românească.

Placa comemorativă de pe clădirea preparandiei din Arad

La bătrînețe îl regăsim la București, orb și sărac, părăsit de toți. A murit în 1861, după ce toată viața și-o dăruise luptei necontenite pentru neamul său: *Io sunt neamului meu și limbei cu totul închinat și neclintit.*

O figură legendară

În amintirea românilor din aceste ținuturi, Moise Nicoară a fost o figură legendară, un mare erou. El a intrat în legende versificate ca luptător pentru dreptate socială și națională. În săptămînalul „Dreptatea” din anul 1894 a apărut o astfel de versiune populară:

Merge merge
Cine merge
Merge Nicoară Moise
C-o scăpat de la robie
De lanțuri împovărate
Asuprit fără dreptate
Deputat Românilor
Se iasă din sînul lor
Pre carele să-l jealească
Toată limba românească
Împărătesc pas să-i ceară
Să scape din a lui țară
Să scape de necazuri mari
Pornite de la dușmani
Pentru neamul său iubit
La temniță osîndit
Patru ani și jumătate
Pentru vorbe de dreptate
Lui Christos asemănare
La robii la-nchisoare
Christos pentru lumea toată
Pătimi moarte și groapă;
Nicoară pentru Români
Primi fiere și la Mîni
Prietenii lui l-au lăsat
Și credința ș-au călcat
Nicoară fie lăudat
De Românii din Banat
Cîț Românii vor trăi
Numele i-or pomeni

Interiorul Liceului Moise Nicoară din Arad

POVESTEA SĂPTĂMÎNII

Broasca și maimuța

Odată, o broască țestoasă privea spre un bananier răsărit pe marginea unei ape. I se păru că rădăcinile copacului se clătinau ușor, gata-gata de a fi luate de curentul apei. Singură, s-a gândit broasca țestoasă, n-ar fi în stare să-l ducă pînă acasă la ea, ca să-l planteze acolo. Și atunci își aduse aminte de prietena ei, maimuța. De cum auzi despre ce era vorba, maimuța se grăbi să-i dea o mîină de ajutor.

Cînd ajunseră cu bananierul acasă, maimuța ceru și ea o jumătate de copac. Fără a mai aștepta învoiala broaștei, își alege partea de sus a pomului, fiindcă era plină de banane. Se duse ca vîntul cu jumătatea de pom acasă și, după ce-i mîncă toate bananele, se grăbi să-l îngroape în pămînt, convinsă că va prinde rădăcini și în curînd va avea banane de cules. Dar pomul se îngălbeni și se vesteji destul de iute, căci nu putea prinde rădăcini.

Între timp, broasca îngropase cu grijă rădăcinile de bananier, pe care se îndurase maimuța hrăpăreață să i le lase. Trecu cîva timp și acum iată că jumătatea de bananier crescuse și dădu alte roade. Dar bananele erau prea sus pentru a le putea ajunge broasca țestoasă. Și atunci cui să-i ceară ajutor? Vecinei ei, maimuța, care veni într-un suflăt.

– Te ajut eu să le culegi. Mă urc în copac și ți le arunc una cîte una, spuse maimuța.

Încrăzătoare, broasca țestoasă se învoi. Dar, o dată suită în copac, maimuța începu să le mîncească una cîte una, fără să se gîndească deloc să-i mai arunce și broaștei.

– N-ai fost cinstită cu mine. M-ai lăsat să iau jumătatea de copac care știai că o să putrezească, acum pune-ți pofta în cui. Uite, ție ți-arunc cojile, ca să te înveți minte, îi strigă maimuța cu gura plină.

Ca să se răzbune, broasca se duse în pădure și aduse cu ea mărăcini și-i așeză la poalele bananierului. Cînd maimuța coborî mestecînd ultima banană, nici nu observă mărăcinii. Vaiete, înțepături, pe unde puneau piciorul.

– Lasă, o să vezi tu, broască afurisită, ce o să-ți fac eu ție, îi strigă maimuța înveninată.

– Fă-mi orice, îi răspunse broasca. Recunosc că și eu m-am purtat urît cu tine! Fă-mi orice, dar nu mă arunca în apă, mai adăugă ea, convinsă că răutatea maimuței o va împinge să facă întocmai pe dos.

Și a avut dreptate. Maimuța a apucat-o de carapace și a azvîrlit-o furioasă în apă. Dar broasca, după ce făcu bîlbîb, în apă, își reveni și începu să înoate liniștită.

Plimbări prin București

„Cum să renunțe omul la orașe care-i dau nu numai toate bunurile lumii laolaltă...”

Constantin Noica

1. De cînd este atestată denumirea de București?

De la 30 septembrie 1459 (într-un document slavon)

2. Prima universitate s-a înființat în anul 1864-65. Cine a decretat întemeierea?

Domnitorul Alexandru Ion Cuza

3. Cine a realizat primul muzeu în București?

Carol Wallenstein, în anul 1836 (în Colegiul Sf. Sava)

4. Ce s-a întîmplat la 13 decembrie 1918?

Răscoala muncitorilor contra regelui Ferdinand

5. În Muzeul Arheologic se află cea mai prețioasă comoară de artă. Și anume?

Aurul (18797) găsit la Buzău în anul 1837

6. Cu ce monument seamănă Arcul de Triumf construit în anii 1916-18?

Cu arcul de triumf din Paris

7. Care este cel mai important aeroport internațional?

Otopeni (Băneasa este aeroport intern)

8. Care sînt cele mai cunoscute lacuri din capitală?

L. Băneasa, L. Herăstrău, L. Floreasca, L. Tei

9. La ce distanță de București se găsește Constanța?

225 km cu trenul, 265 km pe șosea

10. Pe Piața Universității aflăm patru statui realizate de Ioan Gheorghescu în anul 1886. Pe cine reprezintă?

Ioan Heliade Rădulescu, Gheorghe Lazăr, Spiru Haret, Mihai Viteazul

Ana Crișan

Aflat la o rudă în București, un oltean iese dimineața pe balcon să-și scuture rogojina. Din neatenție, se apleacă prea mult și cade. Speriați, trecătorii se adună în jurul lui.

– Ce s-a întîmplat? întreabă unul.

– Nu știu, neică. Abia picai și eu, răspunde olteanul.

Trei moldoveni se mută de la țară la oraș. După o lună se întîlnesc și povestesc despre cum s-au adaptat la obiceiurile urbane.

– Eu, spune unul dintre ei, am probleme cu mersul prin casă. În sat, scîndura era dreaptă și merjeam drept. Aiși, am parchet și merg tot în zig-zag...

– Eu, spune al doilea, am probleme cu urcarea. Că-mi plăsi să beau și cînd vinu sara acasă trebuie să trezesc trii veșini, să pot urca cu liftul, că doar scrii: „Pentru 4 persoane”.

– Ei, asta-i nimica! Spune și cel de-al treilea moldovean. Eu am probleme cu apa. Că în sat știam una și bună: vreau să mă spăl, merg în curte, la cișmea. Aiși trag apa și pînă să bag capul, nu mai curge.

O broască de hîrtie

Costorilor Juniori le place la nebunie să organizeze concursuri de sărituri de broscuțe! Fă-ți o broască din hîrtie verde, nu prea groasă, care va arăta aproape ca una adevărată! Să învingă cea mai bună!

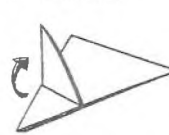
1. Taie un pătrat din hîrtie verde.

2. Îndoie pătratul de două ori pentru a obține patru îndoituri.

3. Îndoie două părți și fă un triunghi.

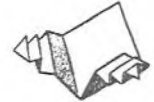
4. Îndoie în sus unul din vîrfurile triunghiului.

5. Întoarce-l pe dos și îndoie cealaltă parte a triunghiului.

7. Întoarce broasca și desenează-i o pereche de ochi.

6. Îndoie vîrfurile în jos, în forma unui evantai. Acestea sunt picioarele broscuței.

8. Pune-o jos, pe picioare, și presează-o puțin. Iată ce sînt face!

Constanța Buzea

Jocuri de cuvinte

Orice rob are o roabă, orice babă are-un bob.
Orice cod are o coadă, orice nadă are nod.

Coșul e ca o cocoasă, Gogu mușcă din gogoasă.
Gogoșarul, gogoneaua, corcodelul, corcodeaua,
Și buratecul cu burtă, ba vor tort, ba vor o turtă.

Scala ruptă cere scule, eu, cartofi, tu barabule.
Tu zici varză, eu curechi, așa vorbe, așa urechi.

Trecem singuri sau perechi, vacile sînt blînde-n veci,
Bacu-i barcă fără beci,
Treacă-ți dacă și tu-mi treci,
Cu Petrică nu petreci!

Bearca mestecă ciupearca,
Arcul ne păzește arca.

Jurnaliști pe plaiuri bucovinene

Între 17-24 septembrie s-a desfășurat la București cea de-a X-ea ediție a Seminarului Internațional „Limba română, mijloc de comunicare și informare radiofonică”, organizat de Guvernul României, Ministerul Informației Publice și Societatea Română de Radiodifuziune. Participanții, ziariști veniți din redacții românești, care lucrează la posturi de radio ca Deutsche Welle, Voice of America, radio Cernăuți sau chiar Radio Seghedin s-au întâlnit în cursul săptămânii și cu domnul Ion Iliescu, Președintele României, cu premierul Adrian Năstase și cu alte oficialități din cadrul Ministerului Afacerilor Externe. În a doua parte a săptămânii, participanții au făcut o

Petru Cimpian preia diploma de la Andrei Dimitriu, președintele Radiodifuziunii Române din București

vizită în Bucovina vizitând lăcașuri de cult, case memoriale, s-au întâlnit cu artistul plastic Ion Irimescu și au făcut o vizită la Cernăuți și în alte comunități românești din Ucraina.

Redacția Românească

din Seghedin a Societății Maghiare de Radiodifuziune a fost reprezentată prin Iulia Kaupert și Petru Cimpian, redactor-șef. Cu amănunte vom reveni în numărul următor al Foii Românești.

P. C.

O revistă care se respectă

Ajuns la numărul patru al anului VIII, revista BARÁTSÁG (Prietenie) nu-și dezmințe nici până azi programul, nici intențiile: anume, a asigura o platformă de publicare pentru minoritățile naționale, un organ de presă care să tâlmăcească năzuințele, bucuriile, preocupările naționalităților. Consecvența cu care Mayer Éva urmează această linie este demnă de toată lauda. Aceasta cu atât mai mult, că prin scrierile lor autori, condeieri ai naționalităților, exprimându-se pe unguerește, ajung la o publicitate mult mai mare decât publicând în limba maternă a fiecăruia în parte. Ca atare, de la un număr la altul aflăm scrieri privitoare la prezentul, trecutul sau perspectivele slo-

vacilor și armenilor, românilor și sîrbilor, bulgarilor și germanilor. Cuprinse mai ample: sociologie, etnografie, folclor, literatură, arte plastice, învățămînt, scrierile dau în acest fel o imagine variată, multilaterală a existenței de naționalitate.

Cel mai nou număr are pe pagina de titlu o frumoasă plastică, reproducția statuii *Surorile*, de V. Majzik Mária. Sculptura în bronz este minunat comentată pe pagina interioară, urmînd apoi un cuprins variat și atrăgător. Cum e firesc, punctul de greutate cade pe învățămînt – fiind vorba despre un număr de toamnă. Și o altă temă majoră, tratată ca supliment special: Holocaustul, în interpretarea unor cercetători, sociologi, dar și prin ochiul unor copii, care au ilustrat această odioasă tematică într-un fel lucid și conștient.

O amplă discuție la masa rotundă are ca titlu (și ca temă) „Să accepți, să iubești pe cineva nu poți decît dacă-l cunoști”. Inițiată de o revistă pedagogică, românii sînt reprezentați la dezbateri de profesoara Maria Gurzau Czegledi. Dar numărul în discuție mai are o referință românească: publică un frumos text și fotografie de la sfințirea troiței din fața bisericii ortodoxe din Apatu.

Fără a exagera importanța revistei trebuie precizat că pentru naționalitățile conlocuitoare *Barátság* este fără îndoială o revistă valoroasă, care merită răsfoită de cît mai mulți cititori.

E. Illyés

După 11 septembrie...

Primul lucru de care mi-am adus aminte așezîndu-mă la mașina de scris e mai puțin plăcut și obișnuit: s-a spart hora... Veștile care sosesc în ultimele zile par mai puțin alarmante. Cu toate acestea mă întreb mereu: oare trebuie să ne fie frică și în continuare? Oare trebuie să trăim pe un termen mai lung cu spaima-n oase?

Nu vreau să „mîzgălesc diavolul pe perete”, apare el și singur. Dar spicuind printre știri și comentarii din țară și din străinătate, trebuie să-mi dau seama că liniștea noastră e încă mult prea fragilă. Atacul de la 11 septembrie 2001 împotriva SUA a provocat nu numai uimirea, spaima lumii de un nou război mondial, ci și răni adînci, atît de adînci, încît va trebui mult timp pentru tămăduirea lor, pentru a reface din nou liniștea sufletească.

Deocamdată, catastrofa din 11 septembrie a sudat doar voința americanilor, a lumii întregi în hotărîrea fermă de a nimici adversarul încă puțin cunoscut, devenit internațional, atotputernic dintr-o clipită în alta, dușmanul principal al omenirii. Îndesați, îngrađiți, pînă la data de 11 septembrie în niște formule vechi, clasice dacă vreți, ale cunoștințelor noastre despre război, nici măcar nu ne-ar fi trecut prin minte că cineva în posesia puterii economice, a științei și tehnicii, a strategiei și tacticii militare hipermoderne ar putea să devină victimă a unui atac frontal fulger, că ar putea să ajungă în starea umilitoare de la 11 septembrie... A fost, a rămas dureros fiindcă, cu toată tehnica de apărare, o altă forță mondială, în numele unei religii, poate fi capabilă să te învingă în vîzul unei lumi întregi.

E bine să ne trezim! Dureră nu ajută! Unicul sfet-

nic al nostru poate să fie cugetul, înțelepciunea, calmul. Nu e ușor! Se poate constata din tot ceea ce face SUA, dar și din ceea ce se petrece în lumea întreagă. Fiindcă ne e frică. Frică de repetarea loviturilor în America, dar și în orice altă parte a lumii. A fi mai vigilent, mai treaz, mai înțelept, nu poate să strice. În fiecare lucru fiind și ceva „bun”, azi prevestitorii, doftoroaiele cîștigă din belșug. Atunci cînd nu se angajează la proorocii nici cei mai pricepuți savanți, generali, oameni de stat, politicieni... Un lucru e însă mai mult decît sigur, și anume: fiecare dintre noi trebuie să se pregătească pentru un curs nou al istoriei, al omenirii, care a început la 11 septembrie 2001. În noua epocă a istoriei moderne atentat asemănător nu s-a produs nici în forma sa clasică. Deci, să nu fim surprinși dacă de acum încolo desfășurarea istoriei nu va fi mai puțin obișnuită, diferită, de ceea ce am putut cunoaște pînă acum. Dacă pînă ieri mai încercam să și răspund la veșnicele mele întrebări, azi mi-e imposibil să fac așa ceva. Acum încerc doar s-o liniștesc un pic pe nana Mărie și pe bace Petre, de pe lavița comodă din fața casei, stînd la taifas, și gustînd încă cîte ceva din soarele călduros al „verii babelor”.

Îi și invidiez în același timp pe oamenii satelor, pe oamenii simpli și modești, căci trăind în mai puțină zarvă, ei se vor împăca și vor beneficia probabil mai repede de liniște și pace, de plăcerea că sînt utili, vrednici de a face ceva împrejurul casei, a gospodăriei, de a culege fructul trudei lor și de a semăna, de a însămînța grăunțele vieții, ale viitorului. Să-i ajute Dumnezeu!

Al. Ardelean

Nu lăsăm să ni se astupe gura

În vizită la octogenarul Jancsó Miklós

„Familia mamei mele era o familie veche ardeleană, de români de pe Olt. În ea s-au unit toate națiile, români, sași, armeni, șvabi, la care s-au mai adăugat amănții evrei ai verișoarei mele. Nici nu s-a ivit în viața noastră că există diferență între om și om, deși unchiul meu – primarul Făgărașului și un politician înflăcărat –, cum s-ar zice, era un adevărat „vlah sălbatic”. Erau colegi de clasă cu tatăl meu, dar niciodată nu le-a trîsnit prin minte că tu ești altfel decît mine. În una-alta nu s-au înțeles: cum a fost cu Ardealul și cu românii, dar asta pentru ei nu a însemnat sugrumarea celui alt. Ori de cîte ori discutam despre astfel de chestiuni, se mînceau unul cu altul în glume, discuțiile nicidecum nu aveau consecințe sîngeroase.”

(Fragment dintr-un interviu mai amplu cu renumitul regizor maghiar, publicat în *Népszava*, p. 13, la 27 septembrie 2001)

TeleVest 2001 la Timișoara

Pentru al cincilea an consecutiv, la Timișoara va avea loc, în zilele de 19 și 20 octombrie, concursul național TeleVest. El se adresează televiziunilor locale și regionale din toate zonele României, precum și celor de expresie românească din străinătate. La festivalul de filme, la fel ca în anii trecuți, va lua parte și Redacția Română a Televiziunii Maghiare.

În primele zile ale acestei toamne pe piața muzicală din România a apărut un nou disc, cu titlul: Toamna. Cel de-al doilea album din cadrul proiectului „Anotimpurile poeziei românești” al cîntărețului oltean Tudor Gheorghe a fost lansat la 24 septembrie, la Teatrul Național din București.

În seara aceleiași zile, Tudor Gheorghe a apărut în fața bucureștenilor așa cum îl știm dintotdeauna: drept, înalt, cu privire fulgerătoare și mustăți haiducești, îmbrăcat în istorica sa cămașă albă, imaculată, purtată elegant. Idol național, înainte de '89, actorul craiovean ne dovedește și azi, prin noile albume ale sale, „Primăvara” (apărut la începutul acestui an) și „Toamna”, că a rămas credincios atît sieși, cît și poeziei adevărate.

Tudor Gheorghe este bine cunoscut și de către iubitorii de muzică românească din Ungaria, pentru că în anul 1991 a susținut concerte în cadrul comunității noastre, la Seghedin și Giula.

Originea

Artistul s-a născut într-un sat de pe malul Jiului, cu mai bine de jumătate de secol în urmă (1 august 1945), într-un sat numit Podari, primul sat important de la Craiova înspre Calafat. „Nu ai cum să treci spre Calafat, spre Dunăre, decît pe la mine prin sat” – spune Tudor Gheorghe cu multe sentimente nostalgice despre locul unde a văzut lumina zilei. Oamenii din satul Podari, în toate timpurile, erau buni gospodari. Femeile erau lăptăreșe cunoscute, iar bărbații, pînă să se facă podul de peste Jiu, au avut principală îndeletnicire ca să-i treacă pe boieri, pe negustori, pe haiduci, dintr-o parte a Jiului în cealaltă. Ei se chemau podari.

Din acest sătuleț aduce viitorul actor și cîntăreț toa-

Bardul muzicii românești

Tudor Gheorghe

tă dragostea față de folclor, de tradiții. Cămășile albe cu țesătură „alb pe alb”, pe care le poartă în concertele sale, pot fi găsite numai acolo și în unele părți ale Maramureșului.

Cariera artistică

În 1966 este angajat la Teatrul Național din Craiova, devenind, la 21 de ani, unul dintre cei mai tineri actori din țară. După rolurile jucate în studenție, debutează pe scena Naționalului craiovean în Paznicul tînăr din „Cocoșul negru”, de Victor Eftimiu – un debut destul de modest, marcînd, totuși, începutul unei cariere pe care avea să o construiască prin talent și multă muncă, ajungînd unul dintre cei mai cunoscuți și iubiți actori români.

Pînă la adevărata afirmare, ce a urmat peste cîțiva ani, continuă să joace roluri de comedie sau dramă alături de mari actori craioveni ai timpului, reușind ca din roluri, de cele mai multe ori mici, să obțină adevărate bijuterii interpretative ca în „Visul unei nopți de iarnă”, de Tudor Mușatescu sau „D-ale carnavalului”, de I. L. Caragiale.

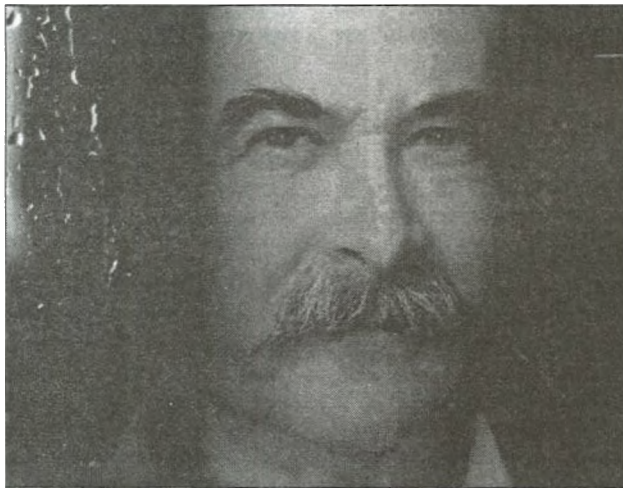
În 1969, după trei ani de studiu consecvent, iese la rampă cu primul său recital – „Menestrel la curțile domului”. Succesul a fost nemăsurat: pentru prima dată în România un om, o chitară, farmecul și poezia țintuind în sală sute de spectatori pentru un timp record: peste două ore fără pauză.

Din 1969, anul primului recital, și pînă în 1996, Tudor Gheorghe a realizat, 22 de spectacole-recital de muzică și poezie.

Începînd cu 1996 a lansat un adevărat program cultural, intitulat „Tudore,

deschide poarta!”. Primul dintre aceste recitaluri – „Reîntoarcerea”, a fost înregistrat în vederea realizării primului CD Tudor Gheor-

înverșunată, de studiu intens și de multe opreliști și nevoi. Avînd nenumărate probleme – adevărate ciocniri – cu organele de repre-

ghe, apărut la 1 iunie 1999.

Succesul, cariera și evoluția lui Tudor Gheorghe pot părea „venite de la sine”, dar în spatele uriașului succes se găsesc ani de muncă

siune din perioada comunistă, lui Tudor Gheorghe i s-a interzis apariția în public pentru aproape zece ani, pînă la Revoluția din 1989. I-au fost cenzurate, totodată, spectacolele, represiunea culminînd în anul 1979,

În grai viu

Am citit că...

Nu cred că ieste om pã pãmînt în viața căruia să nu să fi întîmplat lucruri dă care amu i-i rușine înt-on fel uă altu, treburi pã care le-ar șterje omu dîn trecutu lui ca și cînd, în pruncie me, la cerere doamnei învãțătoare, șterjem tabla cu o zdreanță umedă. Da' și mai multe-s întîmplările nãplăcute – nãnorociri, nãczuri uă suferințe, – pã care n-ar fi bine să le purtãm cu noi p-o viață-ntreagă. Da, aște treabă să le șteargă, înt-o măsură uarecare vreme, cã dacã n-ar fi așe, omu ar innãbuni dă iele. Numa cã întrã cile doauă forme dă uitare ieste o dăschilinire mare. Pã cile dîntîie, dă rușine, le-am nimici dîn adins, ca și noi, și alfi să le uite cu tãtu, în vreme ce cile dîn urmã, dîn fericire, is on leac dă la puterile cerești.

No-amu, io dă data asta mai dăparte numa dă acile feluri dă „spãlări” a amintirii vreu să vã scriu cîte ceva, dăsprã care, nu dãmunt, am citit înt-on uișag mic dînton sat românesc dîn vecini, pã care vecinu Petre Rusu mi-l trimete în tãtã luna să-l citesc și io.

Adecate, citesc io aci cum cã „Amnezie-i o boală la modă”. Sîncer să fiu, n-am înțales io cã dă ce poate fi voarbă în scriere asta, da' dăuarece și pã mine, ca și pã tãt bãtrîinii dă rîndu mneu, tã' mai tare ne înteresază ce să scrie dăsprã boli și betejii, m-am pus la citite. Mai nante o fo' voarbă d-on ministru care, cînd l-or întrebat dă trecutu lui, nu i-o fost rușine să mărturisească cã iel, ani d-a rîndu, o fost și mem-

cînd spectacolul „Pe-un franc, poet” pe versuri de I. L. Caragiale a fost oprit imediat după premieră. Astăzi Tudor Gheorghe își continuă neobosit cariera începută în 1966, susținînd în continuare recitaluri în România și în străinătate.

Concert în Ungaria?

Înainte de concertul din luna trecută de la București, împreună cu dr. Ioan Ciotea și Tiberiu Boca pentru cîteva minute am avut ocazia să stăm de vorbă cu Tudor Gheorghe, care și-a amintit cu nostalgie de impresiile plăcute cu care s-a întors acasă din turneul întretinut în 1991, în comunitatea noastră. Artistul emerit s-a arătat foarte interesat de un nou turneu, întreprins – conform planurilor – la Seghedin, Giula și Micherechi. Deci, s-ar putea ca încă înainte de sosirea iernii să-l ascultăm din nou, și la noi acasă, pe Tudor Gheorghe, cîntîndu-ne poeziile despre toamnă ale lui Tudor Arghezi, Octavian Goga, George Țârnea, Vasile Voiculescu, George Topîrceanu... Eva Iova

Mărturii

„De fiecare dată cînd îl ascult – și asta se întîmple des – Tudor Gheorghe îmi confirmă bănuiala că poezia românească – populară și cultă – poate mișca munții.”
Marin Sorescu (1988)

„Scriu cu toată răspunderea că de la Maria Tănase nu am avut o personalitate mai puternică în ce privește comorile noastre folclorice ca acest tînăr și neîntrecut actor din Craiova.” Eugen Barbu (1971)

Vă dorește sănătate și numa bine:

Ion Podaru
pensionar

Selma Lagerlöf

ZIUA PĂDURII

De creasta lată a muntelui unde vulturul Gorgo îl lăsase pe Năpîrstoc, se dezlănțuise cu zece ani în urmă un foc mare. Copacii carbonizați fuseseră doborâți la pământ și cărați de acolo, iar marginile locului pîrjolit de foc și învecinate cu pădurea rămasă teafără începuseră să se îmbrace cu vegetație. Cea mai mare parte a înălțimii era însă goală și îngrozitor de pustie. Printre stînci se vedeau cioturi negre – mărturie că pe locurile acelea fuseseră cîndva o pădure mare și frumoasă – însă din pământ nu răsărea nici un vlăstar de copac.

Oamenii se mirau că vârful muntelui se împădurea din nou așa de încet, dar nimănui nu-i trecea prin gînd că, pe vremea cînd izbucnise focul, pămîntul era lipsit de umezeală din cauza unei secete îndelungate. De aceea, nu numai că arseseră copacii și că fuseseră stîrpiți sălbatic, mușchiul și afinul, dar și țărîna care acoperea stîncă muntelui se uscase, făcîndu-se ca cenușa. La cea mai ușoară adiere se ridica vîrtej în văzduh și, deoarece culmea muntelui

era în bătaia vîntului mai tot timpul, stîncile fuseseră măturate una după alta. Apa de ploaie tîra firește și ea țărîna, iar muntele, după ce fuseseră măturat astfel de vînt și spălat de apă zece ani de-a rîndul, era atît de pleșuv, încît oricine ar fi crezut că va rămîne pustiu pînă la sfîrșitul lumii.

Într-o zi pe la începutul verii însă, toți copiii din comuna pe teritoriul căreia se afla acel munte pîrjolit de foc s-au adunat în fața uneia din școli. Fiecare copil avea pe umeri o sapă sau o cazma, iar în mînă un coșuleț cu merinde. După ce s-au adunat toți, au pornit într-un convoi lung spre pădure.

Înainte lor era purtat steagul, iar învățătorii și învățătoarele mergeau pe de lături. Convoiul era urmat de doi pădurari și de un cal cu o povară de răsăduri de pini și de sămînță de brad.

Convoiul nu se oprea în nici una din păduricile de mestecenii, ci se adîncea mereu în pădure. Mergea pe poteci vechi de stîne, iar vulpile își ițeau capetele din viziuni și se întrebau curioase ce fel de păstori erau acei drumeți. Convoiul trecea și pe lîngă locuri unde toamna se făceau cărbunării de mangal, iar ciocănitorele își frecau plicurile și se întrebau ce fel de cărbunari erau cei care pătrundeau în pădure.

În cele din urmă, convoiul ajunse pe culmea pleșuvă și arsă a muntelui. Pietrele de acolo erau goale, fără lujerii gingașei lînee care le îmbrăca altădată, iar stîncile se înălțau lipsite de frumosul mușchi argintiu și de lichenul alb, grațios, al renilor. În jurul apei negre, strînse prin crăpături și vîgăuni, nu se vedeau nici tulpine de măcriș-iepuresc, nici frunze de rodul-pămîntului. Peticesele de pămînt care mai rămăseseră prin crăpături și printre pietre nu aveau pe ele nici ferigă, nici scînteioară, nici vreuna din buruienile verzi, roșii, moi

și drăgălașe ce cresc de obicei prin pădure.

Cînd s-au împrăștiat copiii din comună pe acea culme pleșuvă de munte, parcă s-a luminat deodată pe tot cuprinsul ei: venise veselie, sănătatea și frumusețea îmbujorată. Venise tinerețea și însuflețirea. Sărmanul munte părăsit se trezea parcă la o viață nouă.

După ce copiii se odihniră și mîncară, puseră mîna pe sape și pe cazmale și începură să lucreze. Pădurarii le arătară ce aveau de făcut, iar ei sădîră o plantă după alta pe toate locușoarele de pămînt pe care izbutiră să le descopere.

În timp ce sădeau astfel, făceau pe grozavii și vorbeau unii cu alții, spunîndu-și că micile lăstare puse de ei în pămînt aveau să lege țărîna, împiedicînd-o să mai fie suflată de vînt. Ba o să se formeze chiar o nouă țărîna sub copaci. În ea vor cădea semințe, iar peste cîțiva ani aveau să culeagă zmeură și afine acolo unde nu erau acum decît stînci. Puietii sădiți de ei urmau să ajungă cu vremea copaci mari, din lemnul cărora se vor construi poate cîndva case impunătoare și corăbii frumoase.

Dacă n-ar fi venit ei acolo să sădească puietii ori să pună sămînță, cît se mai găsea încă puțin pămînt prin crăpături, toată țărîna ar fi fost luată de vînt și de apă, iar muntele n-ar mai fi fost niciodată împădurit.

– Bine că sîntem aici!

Ziseră copiii. Am sosit în ultima clipă.

Se simțeau nespuse de mîndri de misiunea lor.

În timp ce lucrau acolo pe munte, părinții lor, acasă, erau curioși să știe ce ispravă le făceau odraslele.

Credința lor era că mititeii nu erau în stare să sădească o pădure. În orice caz, le-ar fi făcut plăcere să-i vadă la lucru. Oricare le-ar fi fost părerea, fapt e că au luat pe urmele copiilor drumul pădurii. Pe potecile de stîna se întîlniră cu mai mulți vecini.

– Vreți să vă duceți sus, unde a ars pădurea. Oameni buni?

– Da, într-acolo mergem.

– Ca să vedeți copiii?

– Da, să vedem ce ispravă fac.

– Ei, un fel de joacă acolo!...

– Cum or să poată sădi niște copii atîția copaci de pădure?

– Noi în orice caz am adus ibricul de cafea, să le dăm ceva cald de băut. Și le-am mai adus și altă mîncare decît ce și-au luat în coșulețul cu merinde...

Părinții se suiră apoi pe culmea muntelui și rămăseră încîntați de priveliștea mulțimii de copii cu chipuri îmbujorate, împrăștiți în toate părțile pe stînci. Îi văzură însă la lucru și observară că unii din ei sădeau plante, alții săpau brazde ori semăneau sămînță, iar alții smulgeau iarba-neagră ca să nu înăbușe puietii. Constatară astfel cu mulțumire că toți copiii luaseră treaba în serios și munceau de zor,

abia găsind vreme să-și ridice ochii de jos.

Tatăl unuia din copii căta lung la ei, iar pe urmă începu să smulgă și el iarba-neagră. Așa, de mîntuială oarecum. Copiii făceau însă pe dascălii, căci deprinseseră acum bine meșteșugul și îi învățau pe părinți cum să procedeze.

Și astfel cei mari, care veniseră doar să-și vadă copiii, se întovărășiră cu ei la treabă. Munca era acum, firește, mult mai plăcută. Mai trecu ce mai trecu și copiii căpătară un nou ajutor.

Se vădi curînd că mai era nevoie de scule, așa că doi băieți iuți de picior fură trimiși în sat, să mai aducă sape și cazmale. Trecînd pe lîngă casele gospodarilor, lumea ieșea la porți să-i întrebe:

– Ce este, copii? S-a întîmplat vreo nenorocire?

Nu s-a întîmplat nimic, dar tot satul e sus pe munte la sădit pădurea și mai avem nevoie de niscaiva sape și cazmale.

Păi dacă tot satul e acolo, atunci ne ducem și noi!

Și puhoiul de oameni începu să urce spre muntele cel pleșuv. Ajunși acolo stătură mai întîi la o parte și se uitară la ceilalți, dar pe urmă se apucară și ei de treabă.

O fi el plăcut să semeni primăvara ogorul și să aștepti să răsară mai tîrziu bucatele pe el, dar treaba de acolo de pe munte era și mai ispititoare.

Din semănătura de daici nu aveau să iasă numai paie, ci copaci puternici cu trunchiuri înalte și cu ramuri zdravene. Nu mai era vorba de asigurat recolta dintr-o vară, ci o vegetație de ani de zile. Era vorba de stîrnit zumzetul gingăniilor, cîntecul mierlelor, hîrjoana cocoșilor de sîhlă, viața – sub nenumăratele ei înfățișări – pe o culme pustie de munte. Era un fel de monument înălțat pentru generațiile viitoare. În loc să moștenească un munte sterp și pleșuv, ele aveau să capete astfel o pădure mîndră și bogată. Cînd vor vedea-o urmașii, își vor zice că strămoșii lor au fost oameni înțelepți și de ispravă și se vor gîndi la ei cu respect și recunoștință.

LAGERLÖF, Selma
Otilia Lovisa
(1858-1940), prozatoare suedeză. Operă cu puternice tendințe moral-educative, cultivînd trecutul legendar, conservarea valorilor perene, tradiția. Romane de factură epopeică, pline de fantezie și lirism, cu rezonanțe din vechile legende scandinave. Povestea lui Gösta Berling, capodoperă a prozei sale, trilogia alcătuită din Inelul lui Löwensköld, Charlotte Löwensköld, 1925, Anna Svärd, 1928) sau impregnate de umanitarism creștin 1897, Minunile lui Anticrist, 1901/1902. Proză pentru copii îmbinînd într-o viziune poetică unică o lecție metaforică de geografie, istorie și cultură 1906/1907, Minunata călătorie a lui Nils Holgersson în Suedia. Premiul Nobel (1909).

E. A. (G. D.)

Publicația „Közös úton – Pe drum comun – 30 de ani de la constituirea Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria” a apărut în primăvara anului 1979. Realmente, cu un decalaj de un an întreg. De ce această distanțare între intenție și realizare? În cele ce urmează voi încerca să dau un răspuns – pe cât de real, tot atât de adevărat – la această întrebare. Sper să fiu convingător și bine înțeles.

Constituirea Uniunii

Predecesorul Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria s-a constituit la 21 martie 1948, sub denumirea de Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria. Act is-

Prezidiul ședinței de constituire a Uniunii Culturale a Românilor din Ungaria: Dumitru Sabău, Gheorghe Alexits, Gheorghe Nădăban și Gheorghe Kardoș

toric, zi care marchează începutul unei activități bogate, debutul unui amplu ansamblu de acțiuni culturale, sociale, politice etc., eveniment de importanță majoră în viața unui organ obștesc care ajunsese să-și sărbătorească jubileul de 10 ani de la înființare în anul... 1959. Abatere de la adevăr, inexactitate inexplicabilă, „greșeală” transformată în tradiție, ca în continuare aniversările să fie organizate, rînd pe rînd, cu același decalaj: cea de-a 15-a în anul 1964, cea de-a 20-a în anul 1969 ș.a.m.d.

De această eroare de neînțeles eu atunci mi-am dat seama cînd, în calitate de referent al Uniunii, în arhiva acesteia am dat de un dosar în care au fost rînduite, într-o ordine perfectă, toate documentele actului constitutiv, documentație din care reiese clar că ceva nu e în ordine cu aniversările de pînă acum, și că nicicum nu poate fi acceptată explicația „oficială”, potrivit căreia data propriuzisă a constituirii UCRU este cea de 17 iulie 1949. De ce? - mi-am pus întrebarea, în vreme ce am studiat, moment cu moment, desfășurarea evenimentelor de odinioară. Rezultatul analizei nu putea fi altul, decît că – intenționat sau numai dintr-o scăpare a conducerii de pe acele vremuri – aniversările se țin „ne-la-loc!”

„Közös úton – Pe drum comun”

O broșură... pentru o singură frază!

a) De ce intenționat?

Pentru a putea schița un răspuns la o asemenea presupunere trebuie să cunoaștem cîteva circumstanțe – „proprii” și generale – ale stării lucrurilor de pe acele vremuri de dinaintea instaurării sistemului „socialist” în patria noastră.

– Inițiatorii și primul corp de conducere al asociației noastre s-au recrutat din rîndul intelectualilor români, în frunte cu elita preoțimii, „bandă” care, pînă la urmă, a

Uniunii înființate, bineînțeles, s-a făcut din oficiu, pe motive politice nedecarate, toate camuflaie în acușări nedrepte – procedeu de toate zilele în acea perioadă de tristă amintire;

– S-a efectuat, așadar, o suspendare, o întrerupere temporară a activității Uniunii, dar nu și desființarea organului obștesc, dovadă că aceeași putere a numit în fruntea asociației noastre obștești o „conducere intermediară” în persoana protopopului ortodox Dumitru Sabău, fostul președinte al UCRU, sub îndrumarea căruia s-a întrunit, la 17 iunie 1949, adunarea generală de reconstituire a Uniunii.

b) Care putea fi scăparea?

La adunarea menționată – strict supravegheată de „reprezentanții organelor de stat și de partid” – în locul cîrmuitorilor de elită a fost aleasă o nouă conducere în care – alături de dr. Gheorghe Alexits, secretar de stat, ca președinte onorific – au fost aleși doi mici meseriași (tîmplarul Petru Pomuș, secretar general, și croitorul Ilie Moldovan, casier), apoi doi țărani (Ioan Borbil, președinte, și soția lui Gheorghe Bodea, vicepreședinte) și un singur muncitor (Ioan Comboș, controlor financiar). Prin aceste alegeri „cu vot unanim”, fără îndoială, s-a realizat în cel mai elocvent mod „politica de cadre” a celor de la puterea țării.

În acest cadru nu e cazul să analizăm urmările nu chiar benefice vizînd activitatea organului nostru „suprem”. Așa totuși merită să menționăm că, după zece ani de vegetare, în anul 1958, cînd în fruntea Uniunii se găsea deja Petru Silaghi, Uniunea pur și simplu „a uitat” să-și sărbătorească aniversarea actuală. Din cele două versiuni probabile, acesta ar fi primul motiv care se poate lua în considerare ca răspuns la întrebarea pusă în subtitlu: învarășul Petru Silaghi numai atunci și-a dat seama că ar merita să ne sărbătorim și noi, românii din Ungaria, aniversarea noastră, cînd uniunile „frățești” (slovacii și sîrbocroații), pe la sfîrșitul aceluiași an, au trecut prin aceste festivități. Ca urmare, și pentru ca nici noi să nu rămînem în urmă, în anul următor a recuperat handicapul, adică rămînerea în urmă.

Nu e exclusă însă nici o a doua versiune, și anume că tovarășii de gardă intenționat au aniversat cu un decalaj de

un an jubileul, susținînd că Uniunea noastră s-a înființat doar în anul 1949, cu asta negînd, pe de-o parte, tot ce se petrecuse în perioada anterioară în viața publică a etniei noastre, pe de alta prin asta majorîndu-și și meritele personale, astfel devenind dinșii membri fondatori... E posibilă o asemenea presupunere și datorită faptului că atunci cînd m-am prezentat pentru prima dată cu ideea respectării cu mai multă atenție a faptei istorice aniversate, cei doi „șefi”-colegi (Petru Silaghi și Ilie Moldovan) au insistat asupra părerii lor, potrivit căreia ziua de 17 iulie 1949 trebuie considerată ca data constituirii Uniunii așa-zise „democratice”.

În cunoștință de cauză, eu de mai multe ori am încercat să mă impun împotriva acestei păreri, spijinindu-mă atît pe documentele din arhiva Uniunii, cît și pe mărturiile foștilor fondatori, cu precădere de cele înșirate și comentate de către Dumitru Sabău. În fine, pe la mijlocul anilor '70, cînd se apropia cea de-a 30-a aniversare a constituirii Uniunii, acum cu sprijinul moral al cîtorva intelectuali potentați, (Vasile Marc, Gheorghe Petrușan, Ion Budai, Gheorghe Marc, Gheorghe Martin și alții) am izbutit să-l convingem pe tov. P. Silaghi

ca festivitatea jubiliară să se țină în primăvara anului 1978, deci conform realității istorice. Iar pentru ca decizia să primească o pondere cît mai decisivă, prima dată am redactat un plan de acțiune vizînd desfășurarea festivității, apoi m-am angajat și la întocmirea și redactarea unui caiet comemorativ, prevăzut să iasă de sub tipar sub auspiciile Uniunii și, în calitate de redactor responsabil, ale lui P. Silaghi.

Proiectul festivității a fost adoptat de către Consiliul General al UDRU, planul editării unei broșuri la fel. Totul părea a fi în ordine, și totuși...

O frază valabilă și azi

În calitate de autor și redactor al publicației „Közös úton – Pe drum comun” mi s-a oferit posibilitatea ca, după atîtea bătlăii verbale, să îmi prezint părerea și în scris cu privire la munca desfășurată – într-o perioadă foarte scurtă – de către premergătorii noștri spirituali, precum și despre sarcina urmașilor de totdeauna. Iat-o: „Nu trebuie prea mult curaj la afirmarea că acțiunile fundamentate de predecesorii noștri sînt și azi sarcini de bază ale Uniunii noastre, probleme-cheie ale întregii sale misiuni, dar va trebui puțin curaj să punem la locul potrivit acest act indiscutabil istoric și să respectăm cum se cuvine înaintașii noștri, meritele lor și tot ce este istorie.” (Op. citată, p. 15).

În ansamblu, această lucrare e destul de modestă, cu incursiuni și circumscrieri discutabile, așezate pe hîrtie într-un stil și ton potrivit epocii (încercări de critică și mai dură n-ar fi avut șansă să apară), totuși sînt mîndru de ea: în acele vremuri nimeni altul din rîndul intelectualității române n-a avut curajul să-l avertizeze pe tov. P. Silaghi că istoria, în general, și cea a Uniunii noastre, în special, nu se cuvine a fi modelată după gustul unor persoane „în plină putere”. Ba și mai mult: cînd am reușit să-l conving ca dînsul să formuleze o prefață – dar și mai mult cînd mi-a și acceptat propunerea – mi s-a întărit părerea că, în sfîrșit, a recunoscut că abaterea de la adevăr nu sporește prestigiul uniunii pe care o conduce, ci dimpotrivă. Optimismul meu s-a părut a fi confirmat și de cele redatate în cuvîntul introductiv, din care țin să citez un scurt pasaj și pentru că din acesta primim un succint răspuns la cuprinsul broșurei. „În această publicație cititorul va putea face cunoștință cu menirea și activitatea Uniunii Democratice a Românilor din Ungaria, prin prisma unei retrospective istorico-sociale, scurtă trecere în revistă a preocupărilor majore ale celor trei decenii de existență și rodnică activitate.”

Și totuși...

În ciuda eforturilor de tot felul, atît apariția broșurei noastre – comune și în sensul că i-am avut drept coautori și pe Gheorghe Petrușan, Ion Budai și Teodor Olteanu cu cite-un capitol – cît și aniversarea amintită s-a amînat de la un semestru la altul, ca pînă la urmă ambele evenimente să se realizeze iarăși cu un decalaj de un an întreg. Motivele nu le voi înșira...

Al. Hoțopan

Fotbal

Săptămîna neagră a cluburilor românești

În prima etapă a Cupei UEFA au rămas în joc 4 cluburi românești, care la această fază au și părăsit podiumul fotbalului internațional. Cea mai rușinoasă evoluție este legată de rezultatul echipei Dinamo București, care după o gafă de 1-3 pe teren propriu, cu Grasshoppers Zürich, a mai amăgit suporterii cu tot felul de promisiuni, din care a rămas doar o înfrîngere similară și în Elveția.

Steaua, după o înfrîngere la limită, 1-2 în Elveția, a așteptat cu reale șanse confruntarea din Giulești, unde a reieșit vechea boală a fotbalului românesc. După 1-0, echipa lui Victor Pițurcă a jucat mai lejer, iar după ce St. Gallen a egalat, nu și-a mai putut aduna resursele.

De la FC Brașov nimeni nu a pretins minunea să se califice din confruntarea cu uriașul Inter Milano. Conform așteptărilor, fotbalistii de la poalele Tâmpii au făcut două rezultate de 0-3, cu care barem nu s-au făcut de rușine. Suporterii brașoveni le-a rămas revelația să-l vadă pe viu pe Ronaldo, care s-a reîntors după doi ani de pauză din cauza unei accidentări grave.

În tur, Rapid București a furnizat cea mai mare surpriză, cu acel 0-0 de la Paris. În retur, povestea lor s-a complicat, dar nici clubul bucureștean n-a putut să evite eliminarea. Peripețiile lor le găsiți tot în această pagină, într-o scriere apărută.

Campionatul României de ani de zile este zbuciumat de blaturi. După protestele lui Hagi și Popescu, portarul naționalei

Stelea este al treilea jucător care își ridică cuvîntul împotriva anormaliilor fotbalului românesc. „Îmi place că lumea e preocupată și că vrea să găsească buba, dar e greu să afli cauzele ieșirii din cupe atîta timp cît nimeni nu are curaj să recunoască adevărul”, a spus Stelea. Pentru a se face mai clar, portarul Naționalei a precizat: „Ne ascundem în spatele blaturilor!”. În acest sens este semnificativ și editorialul cunoscutului jurnalist Ovidiu

Ioanițoaia, care trage clopotele fotbalului intern în felul următor: „E clar că la nivel de cluburi nu stăm prost, ci foarte prost. Ca atare, cînd legile fotbalului nostru sînt învechite, președinții lunecoși, antrenorii nepregătiți și jucătorii leneși, trebuie schimbat ceva din temelii pentru a depăși impasul. Dacă Liga și Federația nu vor interveni repede și energic, vom intra în cupele europene doar pentru a ne face de rîs.”

Ștefan Crâsta

Rapid București-Paris Saint Germain 0-1

Rapid-curentul electric 0-3

Meciul așteptat cu cel mai mare interes a fost întîlnirea disputată pe stadionul din Giulești, între cea mai populară echipă românească și una dintre cele mai celebre formații franceze. În meciul tur jucat în capitala Franței, FC Rapid a jucat un meci egal contra Paris Saint Germain. Bucureștenii ușor puteau ieși învingători, avînd mai multe ocazii mari la poarta adversară. Astfel, în partida retur din Cupa UEFA, albișiniții aveau nevoie de un singur gol pentru calificarea în următoarea etapă. La PSG au fost titulari cei mai cunoscuți jucători: Nicolas Anelka și Okocha. La începutul întîlnirii, Rapidul a inițiat cîteva atacuri, dar acestea nu au fost cu adevărat periculoase. După însuflețirea de la început, formația din Giulești s-a retras, a devenit tot mai pasivă. În același timp, parizienii au preluat dirijarea jocului, ajungînd tot mai des la poarta lui Dolha. Rapidul a mai avut cîteva încercări prin singurul atacant, Pancu, dar acestea nu au fost cu adevărat

periculoase. Dirijorul jocului vișiniilor, Schumacher a prins o zi deosebit de slabă, greșind foarte mult la mijlocul terenului. Meciul nu prea spectaculos s-a terminat cu scorul de 0-0, astfel s-a ajuns din nou la rezultatul din tur. Nu cu mult timp după începerea prelungirilor, dintr-o greșeală a apărării rapide, PSG a înscris prin jucătorul de culoare Aloisio, după care s-a produs ceea ce a servit ca pretext la multe discuții. În minutul 103 al partidei, dintr-o dată s-a defectat nocturna stadionului, iar arbitrul sloven, după cîteva minute de ezitare, a întrerupt jocul. Echipa PSG, ofensată de cele întîmplate, a părăsit Bucureștiul încă în seara respectivă, fără să mai aștepte decizia comisiei UEFA. Suporterii FC Rapid au început să nutrească speranțe privind rejucarea meciului. Acest lucru se putea face numai atunci, dacă oficialii UEFA ar fi primit argumente că pana de pe stadionul din Giulești nu din vina Rapidului s-a produs. Înaintea meciului, conducerea clubului alb-vîșiniu a informat delegația UEFA despre faptul că stadionul nu are un generator propriu, ceea ce înseamnă că în cazul unei defecțiuni electrice ar avea de suferit și nocturna stadionului. În ziua următoare, firma de electricitate a declarat oficial că pana de pe stadion s-a produs din cauza unui cablu subteran, iar probleme au mai apărut în două cartiere din capitală: Crîngăși și Giulești. În astfel de cazuri, conform regulamentului UEFA, partida ar fi trebuit rejucată. Dar cu două zile după meci, comisia Federația Europeană de Fotbal a adus o decizie negativă Clubului de Fotbal Rapid. Susținînd că pana s-a produs din vina Rapidului, scorul meciului a fost modificat la 0-3 pentru PSG.

T. Boca

Naționala României în pregătire pentru jocul cu Georgia

Jucătorii convocați pentru meciul de sîmbătă cu Georgia s-au prezentat pe rînd în complexul sportiv Cotroceni. Au răspuns chemării lui Hagi portarii: Stelea, Lobonț, Vintilă, fundații: Iencsi, Miu, Kiriță, Lăcustă, Șoavă, Ghioane și Gică Popescu, mijlocașii: Pirvu, Fl. Dumitru, Roșu, Țararache și D. Munteanu, atacanții: Mutu, Ad. Ilie, M. Nicuale, Mihalcea și Pancu. Fundașul rapidist Șoavă a fost chemat în ultima clipă, după ce Hagi a aflat despre accidentarea lui Filipescu: „Șoavă e un jucător care poate să acopere toată banda stîngă, fundaș sau mijlocaș”, și-a explicat selecționerul alegerea. În legătură cu meciul de sîmbătă, Hagi a declarat că: „este o partidă foarte importantă pentru mine, fiindcă e prima mea apariție în România și vreau s-o onorez printr-o victorie”. El a precizat că echipa națională își va juca șansa de a se califica de pe primul loc chiar dacă ea este de numai 1% sau 0,00001%. Aceeași temă a fost abordată și de jucătorii Stelea, Miu și Mihalcea, prezenți la conferința de presă. „Aș vrea să vă văd fețele

dacă ne calificăm de pe primul loc”, a spus Stelea, sesizînd pesimismul din rîndul ziaristilor. Bogdan Stelea, convocat pentru prima dată de Hagi, a remarcat că „interesul în jurul echipei naționale a crescut și mă bucură faptul că aici încă se crede în mine. Nu văd care ar fi problema că nu joc la club, după cum nu văd care va fi problema dacă voi fi rezervă cu Georgia”. Postul de portar la „națională” este singurul pe care Hagi a chemat 3 jucători, însă a evitat să se pronunțe, pe cine va prefera ca titular.

Selecționerul a declarat că nu se plînge de absențele importante: Chivu, Contra, Ganea și Rădoi. Despre posibilitatea ca Italia să piardă cu Ungaria și România să se califice direct, de pe primul loc, Hagi s-a arătat sceptic: „E foarte greu, aproape imposibil, dar e o variantă”. Despre același subiect, Stelea credea că „ungurii vor să steargă imaginea proastă pe care și-au făcut-o după ultimele meciuri și cred că vor juca bine”. Totuși, varianta barajului cu Slovenia rămîne cea mai credibilă.

Din presa română a selectat:
Ștefan Crâsta

Formula 1

Ziua lui Häkkinen

După atentatul de la New York și Washington, una dintre marile întrebări ale sportului a fost: oare se merită riscul de-a organiza competiția Formula 1 de la Indianapolis? Mai ales că și George Bush a afirmat următoarele: oricît de dureroasă este tragedia, viața trebuie să continue. După antrenamentul oficial, clasamentul piloților de pe linia de start a arătat în felul următor: 1. M. Schumacher, 2. M. Häkkinen, 3. Montoya, 4. R. Schumacher, 5. Barrichello, 6. Heidfeld. În ciuda acestui clasament, Häkkinen a fost obligat să pornească de pe poziția a patra, fiindcă la antrenamentul de duminică dimineața n-a luat în considerare semnalul roșu. Înaintea începerii concursului cei 180.000 de spectatori s-au rugat în comun pentru răposaii catastrofei de la 11 septembrie. Competiția s-a desfășurat fără nici un accident mai grav, dar nici la Indianapolis nu au lipsit emoțiile. Ralf Schumacher și Montoya în același tur este nevoit să părăsească concursul. Mașina lui Barrichello cedează și pilotul brazilian pleacă în boxă înaintea terminării concursului. Mika Häkkinen cîștigă competiția cu viteza medie de 198 km/h, cu un timp de 1.32.42.840. Aceasta a fost cea de-a 20-a victorie a pilotului finlandez, care, după cum știm, în următorul sezon se va retrage pentru un an.

MIC

Clasamentul final al competiției de la Indianapolis:

1. M. Häkkinen
2. M. Schumacher
3. D. Coulthard
4. I. Trulli
5. E. Irvine
6. H. Heidfeld

Tabelul piloților:

1. M. Schumacher	113
2. D. Coulthard	61

3. R. Barrichello	54
4. R. Schumacher	48
5. M. Häkkinen	34
6. Montoya	25

Tabelul constructorilor:

1. Ferrari	167
2. West-McLaren	95
3. BMW	73
4. Sauber	21
5. I-Honda	19
6. B-Honda	17

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal

Campionat național divizia II.	
Giula-Macău	1-0
Campionat național divizia III.	
Leta Mare-Balmazújváros	0-4
Campionat județean divizia I.	
Szarvas-Bătania	3-2
Micherechi-Újkígyós	4-0
Jaca-Nyíradony	1-3
Campionat județean divizia II.	
Szabadkígyós-Aletea	2-0
Chitighaz-Déaványa	4-0
Campionat județean divizia III.	
Kardos-Örménykút-Leucușhaz	2-2
Aletea II.-Csanádapáca EFC	1-3

Următoarele meciuri de fotbal

6 octombrie (sîmbătă)	
Vésztoi SE-Micherechi	15.00
Bătania-Mezavérnyi FC	15.00
Csorvás BSE-Chitighaz	15.00
7 octombrie (duminică)	
Kazincbarczika FC-Giula	15.00
Rakamaz-Leta Mare	14.30
Aletea-Kaszaper KSK	15.00
Leucușhaz-Nagybánhegyes	15.00

ROMÂNIA

Luni 8 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.30 Bravo, Bravissimo (R) 9.00 Surprize, surprize 11.30 De la Est la Vest (R) 12.00 Teledicționar (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Destinul unei națiuni 14.00 Pro Patria 15.00 Cronica 16.30 Aromă de duminică (R) 16.40 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.30 Iartă-mă! 20.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 21.30 Ce-i de făcut? 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Documentar 23.45 Marele Jazz 0.45 Jurnal (R) 1.15 De luni, pînă duminică (R) 2.00 Iartă-mă! (R) 3.00 O vedetă populară (R) 3.50 Ce-i de făcut? (R) 4.50 Documentar (R) 5.35 Alege muzica! (R).

Marti 9 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.25 Serial (R) Șapte zile 8.10 Iartă-mă! (R) 9.10 Serial (R) Niciodată nu e prea târziu 10.00 TVR Timișoara 12.00 Ora G (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Puncte cardinale 14.00 Feminin. Totul cu, despre și pentru femei! 15.00 Cronica 16.30 O idee pe zi... pentru România 16.40 Serial. Pasiuni 17.25 Alege muzica! 18.30 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.40 Sport 19.45 Film. Viața se schimbă 21.25 Serial. Geena Davis 21.55 Jurnalul de noapte 22.10 Studioul artelor 23.10 Lumea dansului 0.10 Marele Jazz (R) 1.10 Jurnal (R) 1.55 Film (R) Viața se schimbă 3.30 Studioul artelor (R) 4.30 Infomania (R) 4.50 Alege muzica (R).

Miercuri 10 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Șapte zile 8.00 Film. Colegi de cameră 9.45 Amprente (R) 10.00 TVR Cluj 12.00 Muzica e viața mea! (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Oameni ca noi 14.00 Medicina pentru toți 15.00 Panorama 16.00 Eu, cetățeanul 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.30 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Escu... 20.30 Cu ochii'n 4. 21.30 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Profesioniștii 24.00 Eu, cetățeanul (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Medicina pentru toți! (R) 2.15 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Escu... (R) 3.15 Cu ochii'n 4. (R) 4.15 Recurs la morală (R) 5.15 Oameni ca noi (R) 5.45 Aromă de duminică (R).

Joi 11 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.15 Serial. Șapte zile (R) 8.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Esee... (R) 9.00 Cu ochii'n 4. 10.00 TVR Iași 12.00 Recurs la morală (R) 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Tribuna partidelor parlamentare 14.00 Documentar (R) 14.45 Studioul artelor 15.30 Panorama 16.00 Vîno să vezi! 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 Serial. George și Leo 19.00 Jurnal 19.30 Film. Mizerabilii 21.10 Reflecții rutiere 21.30 Serial. Justițiarii 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Infomania 24.00 Vîno să vezi! (R) 0.45 Jurnal (R) 1.15 Drepturile omului (R) 2.15 Film. De la apusul la răsăritul soarelui 4.00 Reflecții rutiere (R) 4.15 Infomania (R) 5.15 Studioul artelor (R).

Vineri 12 octombrie

6.00 Jurnalul de dimineață 6.30 Strict necesar 7.25 Serial. (R) Șapte zile 8.10 Film. (R) Mizerabilii 9.40 Reflecții rutiere (R) 10.00 TVR Craiova 12.00 Serial. Justițiarii 13.00 Jurnalul de prânz 13.30 Drepturile omului 14.30 Convierturi 16.00 Poveste de dragoste 16.45 Serial. Pasiuni 17.30 Serial. Șapte zile 18.15 Știri 18.35 România politică 19.00 Jurnal 19.30 Ploaia de stele 21.00 Știrile de sîmbătă asta 21.30 Serial. Amy 22.30 Jurnalul de noapte 23.00 Film. Doi îngeri albaștri 0.45 Jurnal (R) 1.15 Profesioniștii (R) 2.15 Ploaia de stele (R) 3.45 Știrile de sîmbătă asta (R) 4.15 România politică (R) 4.45 Puncte cardinale (R) 5.15 Poveste de dragoste (R).

Sîmbătă 13 octombrie

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Desene animate 7.50 Garajul lui Ziggy 9.20 Serial. Frumusețea școlii 10.10 Auto Club 10.55 O vedetă populară 11.45 Debut 50 plus 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Garatant 100% 14.00 Ora G 15.00 Teledicționar 16.00 Fotbal: Astra Ploiești - Sportul Studentesc 18.00 Muzica e viața mea! 19.00 Jurnal 19.25 Agenda Europeană 19.30 Surprize, surprize... 21.30 Teledicționar. Principiul domniei 23.30 Garatant 100% 0.30 Muzica e viața mea! (R) 1.30 Jurnalul de noapte 2.00 Fotbal (R) 4.00 Debut 50 plus (R) 5.00 Teledicționar (R).

Duminică 14 octombrie

6.00 Universul credinței! 8.00 Desene animate 8.30 Serial. Zorro 9.15 Sfînta Cuvioasă Parascheva 11.00 Tezaur folcloric 12.00 De luni pînă duminică 12.45 Jurnalul de prânz 13.00 Fantezie muzicală 14.00 Fotbal: Gloria Bistrița - Rapid 16.15 Aromă de duminică! 16.30 Bravo, Bravissimo! 18.00 Dosarele roșii 19.00 Jurnal 19.30 Ghici cine vine la tine? 20.30 Film. Negociatorul 22.15 Jurnalul de noapte 23.05 Minutul 91. 0.35 Ghici cine vine la tine? (R) 1.35 Jurnal (R) 2.05 Fotbal (R) 4.00 Tezaur folcloric (R) 5.00 Ora G (R).

TVR

Luni 8 octombrie

6.00 Ferra (R) 7.00 Cronici votive (R) 7.30 Serial (R). Extraterestrii în familie 8.00 Serial (R). Sparky, robotul 8.30 Serial. Tribul 9.00 Serial (R). Fice și soții 10.00 Știri 10.05 D'ale lu' Mitică (R) 11.00 Țara pe pîiatră (R) 11.35 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.15 Oprirea obligatorie 15.30 Răscruți 16.00 Patrimoniul 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Camera de gardă 17.30 Știri 17.35 Paleta 18.05 Sculpturi 18.35 Serial. Drumul spre Avonlea 19.35 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.00 Puls 2001 20.30 Reforma la bani mărunti 21.00 Telemagazin 21.30 Teatrul TV prezintă: Livada de vișini 23.30 Știri 23.35 Serial (R). Bine, dragă! 24.00 Serial (R). Eroul meu 0.30 Paleta (R) 1.00 Sculpturi (R) 1.30 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.30 Telemagazin 3.00 Arta apărării (R) 3.30 Teatrul TV (R) 5.25 TVM Mesager.

Marti 9 octombrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Documentar 9.25 On line (R) 9.55 Știri 10.00 Jonci chinezești (R) 11.00 Afaceri la cheie (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Puls 2001 (R) 16.00 Spectacolul lumii 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 E dreptul tău! 17.30 Știri 17.35 Cinematograful o istorie vie 18.20 Fețe (R) 18.35 Serial. Drumul spre Avonlea 19.35 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telemagazin 21.30 Film. Punctul zero 23.20 Știri 23.30 Patrimoniul (R) 24.00 Cinematograful o istorie vie (R) 0.45 E dreptul tău! 1.15 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.15 Telemagazin (R) 2.45 Serial (R). Jonathan Creek 3.35 Serial (R). Punctul zero 5.25 TVM Mesager.

Miercuri 10 octombrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Lumea lui Chi-Chi 9.45 Video-clipuri 9.55 Știri 10.00 Bărbați, la cratiță! (R) 10.45 Alea cu ghimpi (R) 11.00 Camera de gardă (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.10 Veni, Video, Vicii (R) 15.30 Sport plus 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Mit și istorie 17.30 Știri 17.35 Biblia 18.05 Documentar 18.35 Serial. Drumul spre Avonlea 19.35 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telemagazin 21.30 Cinematograful de artă. Purați de vînt 23.05 Știri 23.10 Remix 0.10 Biblia (R) 0.40 Pe urmele dragonului (R) 1.10 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.10 Telemagazin (R) 2.45 Serial (R). Jonathan Creek 3.35 Veni, video, vicii (R) 3.50 Cinematograful de artă (R) 5.25 TVM Mesager.

Joi 11 octombrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Prietenii lui Piticot (R) 9.55 Știri 10.00 Tradiții (R) 10.30 Medalion de interpret (R) 11.00 Călătorind prin țară (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Tribuna partidelor parlamentare 15.30 Documentar 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Afaceri la cheie 17.30 Știri 17.40 Documentar 18.35 Serial. Drumul spre Avonlea 19.35 Serial (R) Tată, am încurcat-o! 20.00 Serial. Jonathan Creek 21.00 Telemagazin 21.30 Film. În afara legii 23.00 Veni, Video, Vicii (R) 23.15 Știri 23.20 Sport plus (R) 0.25 Documentar (R) 1.20 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.20 Telemagazin (R) 2.50 Serial (R). Jonathan Creek 3.35 Serial (R). Tată, am încurcat-o! 3.45 Veni, video, vicii! (R) 3.55 Film (R) În afara legii 5.25 TVM Mesager.

Vineri 12 octombrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Poftă bună cu Petrișor! (R) 7.00 Veni, Video, Vicii 7.15 Desene animate 8.30 Serial. Tribul 9.00 Paradisul de îngă noi (R) 9.35 Alea cu ghimpi (R) 9.50 Știri 10.00 Din coasta Evei (R) 11.00 Mit și istorie (R) 11.30 Serial. Tată, am încurcat-o! 12.00 Serial. Femeia misterioasă 12.45 Desene animate 14.00 Știri 14.10 Toți, împreună 15.00 Reforma la bani mărunti 15.30 Magazin pentru tine 16.30 Serial (R). Tribul 17.00 Călătorind prin țară 17.30 Știri 17.35 Documentar 18.35 Serial. Drumul spre Avonlea 19.35 Serial (R) tată, am încurcat-o! 20.00 D'ale lu' Mitică 21.00 Telemagazin 21.30 Film. Escală fatală 23.20 Știri 23.25 Pop Club 0.25 Documentar (R) 1.25 Fețe (R) 1.40 Serial (R). Drumul spre Avonlea 2.25 Telemagazin 2.55 Afaceri la cheie (R) 3.25 Răscruți (R) 3.55 Veni, video, vicii! (R) 4.10 Oprirea obligatorie 4.25 Pop Club (R) 5.25 TVM Mesager.

Sîmbătă 13 octombrie

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.50 Serial. Samurailul 7.35 On line 8.05 Arta apărării 8.35 Desene animate (R) 9.30 Arca lui Noe 10.00 Lumea lui Chi-Chi 10.45 Serial. Extraterestrii în familie 11.10 Serial. Sparky, robotul 11.45 Film. Goana după vînt 12.40 Atlas 13.10 Planeta singuratică 14.00 Știri 14.05 Bărbați, la cratiță! 14.50 Fețe 15.10 Serial. Fice și soții 16.05 Serial. Sabrina, vrăjitoarea adolescentă 16.30 Serial. Parohia din Dibley 17.00 Țara pe pîiatră 17.30 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. Eroul meu 18.30 Film. Scarlat Pîmpernel 20.05 Serial. Secretele doamnei Bradley 21.00 Știri 21.05 Serial. Primul val 21.50 Despre viață și sex 22.35 Film (R). Escală fatală 0.30 Planeta singuratică (R) 1.15 Veni, video, vicii! (R) 1.30 Serial (R). Secretele doamnei Bradley 2.25 Despre viață și sex (R) 3.05 Film (R). Scarlat Pîmpernel 4.40 Serial (R). Primul val 5.25 TVM Mesager.

Duminică 14 octombrie

6.00 Atlas (R) 6.30 Serial (R). Sparky, robotul 7.00 Serial (R). Extraterestrii în familie 7.30 Tradiții 8.00 Medalion de interpret 8.30 Ferra 9.30 Cronici votive 10.00 Prietenii lui Piticot 10.45 Serial. Extraterestrii în familie 11.10 Serial. Sparky, robotul 11.45 Cătei mesenagi 12.15 Paradisul de îngă noi 12.45 Alea cu ghimpi 13.05 Splendorile naturii 14.00 Știri 14.05 Documentar 14.35 Serial. Scurte povestiri cinematografice 15.10 Serial (R). Fice și soții 16.05 O altă dimensiune 17.00 Spectacolul lumii 17.35 Serial. Bine, dragă! 18.00 Serial. Eroul meu 18.30 Film. O doamnă 20.05 Serial. Primul val 20.55 Știri 21.00 Serial. Secretele doamnei Bradley 21.45 Film. Jocuri interzise 23.15 Serial (R). Bine, dragă! 23.40 Serial (R). Eroul meu 0.55 Serial (R). Secretele doamnei Bradley 1.40 Film (R). Jocuri interzise 3.10 Film (R) O doamnă 4.40 Serial (R) Primul val 5.25 TVM Mesager.

ÎN LIMBA MATERNĂ emisiune radiofonică în limba română

8 OCTOMBRIE, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00: Montaj de muzică populară - redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.40: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55: Încheiere.

9 OCTOMBRIE, MARTI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.45: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin informativ, date meteo 11.45: Engleza pe înțelesul tuturor - curs de limbă engleză 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

10 OCTOMBRIE, MIERCURI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Sport - rubrica lui Adam Bauer 11.53: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

11 OCTOMBRIE, JOI (redactor: Monica Rocsin)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 11.00: „Cuvinte potrivite” - emisiune dialog de cultivare a limbii române 11.15: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.45: Nota săptămîinii de Edda Illyes 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

12 OCTOMBRIE, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30: Introducere, cuprins 10.35: Știri și informații, date meteo 10.45: Evenimente calendaristice 10.50: Revista presei „Foia românească” 10.52: Avanspremiera „Ecranul nostru” 11.00: Magazinul „De la 14 la 18 - liceenii” 11.30: Buletin de știri, date meteo 11.40: Actualități la românii din Banatul Sîrbesc - relatează Cornei Mata din Vîrșet 11.50: Știri și curiozități din România - relatează Simona Pele din Timișoara 11.55: Știrile zilei pe scurt, încheiere.

13 OCTOMBRIE, SÎMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50: Recomandări culturale 15.00: Party Time - magazin de muzică ușoară 15.30: Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 15.58: Încheiere.

14 OCTOMBRIE, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30: Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40-15.30: Retrospectiva săptămîinii (spicuiri din interviuri și reportaje difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30: Emisiune religioasă ortodoxă 15.55: Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00-19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lîngă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale.

Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

10 octombrie 2001 (m1 ora 13.25)

Reluare: 13 octombrie 2001 (m2 ora 10.25)

Programul prevăzut pentru săptămîina viitoare:

Echipa de filmare a emisiunii în limba română de data aceasta a făcut o deplasare la Aletea, unde, în ultima sîmbătă a lunii septembrie, s-a desfășurat Ziua Culturală a Românilor din Ungaria. Unele dintre lăcașele de cult ale Episcopiei Ortodoxe Române de la Giula se află într-o stare jalnică. Capela din Cîrstor, în ciuda faptului că n-au trecut nici zece de la ultima renovare a ei, arată din nou ca vîi de ea. Ca să vă convingeți și Dumneavoastră despre justetea problemei urmăriți și săptămîina viitoare Ecranul nostru.

Realizator: Ștefan Crâsta

Studioul de limbi LINGVA

pornește un curs de pregătire pentru examenul de grad mediu în limba română. Într-un număr limitat vă mai puteți prezenta la următoarea adresă:

Studioul de limbi Lingva

Giula
Bld. Béke 50/1
5700

Tel.: 06-20/94-75-570

Emisiunea în limba română

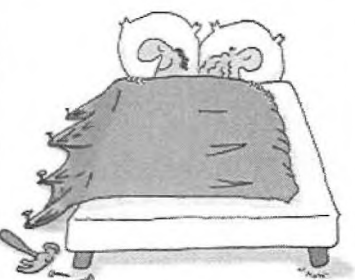
24 de ore din 24
pe 756 kHz

Internet: www.rri.ro
e-mail: ro@rri.ro

Tel./fax: 00401-3142118

Asistent medical

Îngrijesc bolnav sau copil de orice vîrstă în Giula sau Bichișciaba pentru 4-8 ore.
Telefon: 66/250-722

Somn ușor

FM 92,1 MHz STEREO RADIO VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza Vodă nr. 85.
Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372

E-mail: inbox@rve.net
- muzică - știri locale și BBC - emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la:

http://www.rve.net

TRANS WORLD RADIO - ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15-21.45

SW 31 și 49 m - vineri: 18.30-18.45 - sîmbătă:

18.00-18.45 - duminică: 18.30-18.45

La Ziua Culturală, participanții și-au făcut datoria pe deplin!

Unde a rămas publicul și „jocul”?

Simbăta trecută, la 29 septembrie, la Căminul Cultural „Reibel Mihály” din Aletea a avut loc Ziua Culturală a Românilor din Ungaria. După o primire familiară, călduroasă a participanților și oaspeților, tradiționala ZI a început cu deschiderea unei expoziții duble: fotografiile lui Vir-

tatori, iubitori ai artei fotografice și plastice. După „arta vizuală” a urmat folclorul, prin deschiderea festivă a întâlnirii culturale. Mai întâi, primarul Kecske-méti János a mulțumit pentru prezență și pentru interesul dovedit de participanți. Apoi a vorbit dr. Jeszenszky Géza, vicepreșe-

unde conviețuiesc mai multe naționalități, s-a angajat la organizarea acestei întâlniri. Traian Cresta, președintele ATRU a continuat cu un alt fir al gândirii: „Mă bucur că-i putem saluta în mijlocul nostru și pe prietenii noștri de la Inspectoratul Pedagogic din Arad... și pe prietenii noștri din Beiuș. Ambasadorul României la Budapesta, domnul Petru Cordoș a lansat un îndemn de suflet: „Fac apel tuturor localităților din România ca să se îndrepte cât mai mult înspre comunitatea românească din Ungaria, luând pildă de la Arad și Beiuș.”

După aceste cuvinte de deschidere a urmat programul folcloric, deschis de elevii școlii românești din Chitighaz. Ei au prezentat un bogat mănunchi de cîntece și dansuri populare, iar Silvia Nagy și Ioan Bandula ne-au oferit și câteva melodii populare interpretate la fluier. Impresionant a fost programul corului din Beiuș, care au interpretat pagini renumite din repertoriul coral clasic și popular. Apoi au evoluat echipele de dansuri populare din Apateu, Bedeu, Bichișciaba, Săcal, interpretînd atît dansuri bihorene, cît și bănățene. Ne-am putut da seama că și la o școală mică, cum e cea din Bedeu sau Bătania se pot realiza lucruri bune, frumoase, de înaltă calitate artistică.

Dacă cineva m-ar întreba, cine mi-a plăcut mai

mult, care echipă a fost mai bună, nu aș putea da răspuns. Căci fiecare grup, fiecare echipă s-a pregătit bine, temeinic, și a prezentat programul disciplinat, bine interpretat. Dar cîteva momente culminante au rămas pentru sfîrșitul programului, cînd Gheorghe Gros (Chitighaz) și Gheorghe Bágy (Aletea) au interpretat cîntece populare românești cu atîta sugestivitate, încît multor spectatori le-au dat lacrimile. Frumoase au fost însă și dansurile interpretate de „veteranii” din Aletea și tinerii din Micherechi, care ne-au uimit cu evoluția lor. Mare păcat numai că publicul, în afară de oaspeții din Arad și Beiuș, a fost compus aproape în exclusivitate din participanții, respectiv interpreții înțîlnirii. În acest fel, nu sînt con-

Să nu fiu înțeles greșit: e bine și frumos că avem formații culturale, că avem școlari bine pregătiți, că avem iubitori ai folclorului.

Dar unde rămîne publicul?!

giliu Jireghie din Arad și picturile profesorului aletean Gheorghe Petrujan. Vernisajul a atras foarte mulți spec-

dintele Adunării Generale a județului Bichiș, care și-a exprimat satisfacția și bucuria că orașelul Aletea,

vins că ZIUA și-ar fi atins scopul, scop care, după părerea mea, ar fi fost ca echipele să-și prezinte programul nu unul în fața celui alt, ci în fața unui public format din localnici și alți conaționali interesați, curioși să vadă ce învață tineretul școlar, ce valori culturale și artistice mai au românii din Ungaria.

După masa comună, ne-am reîntors cu echipa tehnică de la „Ecranul nostru” și cu echipa culturală a școlii din Bătania la Căminul cultural, să participăm la „joc”. Tocmai atunci o femeie de serviciu a încuiat ușile, zicîndu-ne că aici nu va fi nici un joc...

Dar unde rămîne „jocul”?!

Ioan Cozma

FOAIA
românească
5 OCTOMBRIE 2001
www.foaia.hu

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian, Rita Ruja. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pf. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu, foaia@freemail.hu Editor responsabil: Dr. Ioan Ciotea, președinte, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Csongrad se efectuează la oficiile postale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cît și prin cec postal. Abonamentele în anul 2001: 3 luni 520 forinți; 6 luni 1040 forinți; 1 an 2080 forinți. A hetilap megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.